

CENTRUL DE
RESURSE PENTRU
DIVERSITATE
ETNOCULTURALĂ

---

necunoscutii de lângă noi

Rezidenți,
refugiați,
solicitanți de azil,
migranți ilegali
în România

2006

Autori: Marian Chiriac, Monica Robotin
Colaboratori: Andi Păcurar și Floriana Scânteie
Editor: Mariana Sălăgean

**Report realizat cu sprijinul Fundației King Baudouin în
cadrul programului „Minority Rights in Practice in
South Eastern Europe”.**

SUMAR

- I. INTRODUCERE • 3**
- II. SITUAȚIA ÎN EUROPA • 4**
Concepte
Explicații ale fenomenului imigraționist
Date statistice
Evoluții ale imigrației postbelice
Instrumente juridice pentru gestionarea problemei
Evaluarea impactului pe termen mediu și lung asupra populației europene
- III. CETĂȚENII STRĂINI ÎN ROMÂNIA • 11**
Cadrul legislativ de reglementare a imigrației
- IV. STRĂINII ÎN ROMÂNIA – DATE GENERALE • 14**
Intrarea
Șederea străinilor în România
Numărul, reședința și dispunerea geografică
Scop
Reședința
Șederea permanentă / stabilirea domiciliului
- V. DREPTURILE STRĂINILOR ÎN ROMÂNIA • 18**
- VI. OBTINEREA CETĂȚENIEI ROMÂNE • 22**
- VII. REFUGIAȚII – STATUT ȘI DREPTURI • 25**
Statistici și problematică
- VIII. COMUNITĂȚI ȘI GRUPURI ETNICE • 30**
Arabii și musulmanii
Turcii
Kurzii
Iranienii
Chinezii
Alte grupuri de străini în România
- IX. CETĂȚENII MOLDOVENI • 40**
- X. STRĂINII – UN PERICOL REAL? • 44**
- XI. IMIGRAȚIA ILEGALĂ ÎN ROMÂNIA • 46**
Rutele imigrației ilegale
Politici publice
- XII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI • 51**
Recomandări privind îmbunătățirea situației solicitanților de azil și refugiaților din România

I. INTRODUCERE

Globalizarea evidentă sub tot mai multe forme, liberalizarea comerțului la nivel mondial, integrarea economică pronunțată a numeroase state precum și accentuarea diferențelor dintre națiunile bogate și cele sărace au dus la accentuarea în ultimele decenii a fenomenului migraționist la nivel global.

Conform estimărilor Organizației Internaționale pentru Migrație (OIM) sunt circa 185 de milioane de migranți la nivelul întregii lumi. Cei mai mulți dintre aceștia se află în situația de a-și părăsi locurile de origine în căutarea unei vieți mai bune sau pentru a scăpa de opresiune fizică sau politică.

Nici România nu se poate sustrage acestui flux migratoriu la nivel global, țara noastră fiind în acest sens parte a unui fenomen specific îndeosebi țărilor mai puțin dezvoltate din punct de vedere economic: emigrație masivă (în special a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă) și respectiv transformarea în țară de tranzit pentru alți imigranți.

Conform datelor oficiale ale Organizației Internaționale pentru Migrație, la nivelul anului 2003, România avea o rată negativă a migrației, respectiv de – 0,3 la 1000 de locuitori .

Rata este una dintre cele mai mici din Europa, asta în timp ce Cipru, spre exemplu, înregistra un plus de 17,9 la 1000 de locuitori, Spania de 14,2, iar Liechtenstein de 10 la 1000 de locuitori.

Dacă despre emigranții români, plecați masiv îndeosebi de pe la mijlocul anilor `90 în țări din Europa occidentală, se vorbește foarte mult, iar literatura de specialitate pe acest subiect este destul de consistentă, nu același lucru se poate spune și despre cetățenii străini aflați permanent sau temporar pe teritoriul României.

Cine sunt aceștia? Contribuie ei în vreun fel la bunăstarea generală? Cum le sunt respectate drepturile și ce fel de politici ar trebui să promoveze statul român pentru mai buna lor acomodare? Cum contribuie ei la redefinirea identității de român în contextul extinderii Uniunii Europene și implicit al schimbării noțiunilor de cetățenie, suveranitate etc?

La toate aceste întrebări am încercat să oferim răspunsuri cât mai exacte și pertinente.

---

1 Conform raportului World Migration 2005: Costs and Benefits of International Migration, International Organisation for Migration, www.iom.int/DOCUMENTS/PUBLICATION/wmr_sec01.pdf

II. SITUAȚIA ÎN EUROPA

• concepte •

Migrația este o subcategorie a ceea ce numim mobilitate, îmbrăcând diferite forme și tipuri de mobilitate umană, capabile de a se metamorfoza dintr-o formă într-alta printr-o serie de procese. Prin urmare o definiție a migrației este arbitrară și este specifică unei perioade de timp. Dintre toți actorii implicați în fenomenul migraționist, cel care definește ce este migrația și care sunt parametrii legali ai acestui fenomen pe teritoriul propriu este statul.

Termenul de migrație este cel mai adesea definit ca mobilitatea unei persoane peste granițele statelor, mobilitate care are ca finalitate stabilirea temporară sau permanentă pe teritoriul unui alt stat decât cel de proveniență. O tipologie a migrației urmărind definiția ei prin prisma statelor gazdă, include două dimensiuni principale: perioada de stabilire pe teritoriul statului și motivația emigrării. Prima categorie se referă la migrația permanentă și temporară-sezonieră, cea de-a doua incluzând migrația voluntară – în cazul migrației economice, politice, profesionale, sentimentale sau forțate – în cazul persoanelor persecutate pentru credințele religioase, politice, apartenența etnică etc sau celor care se refugiază în cazul unui conflict armat. Critica acestor tipologii apare atunci când schimbăm punctul de referință și încercăm să privim din perspectiva migrantului, categoriile de diferențiere nu mai sunt, în acest caz, atât de clare. Din perspectiva migrantului de multe ori motivele economice care îl determină să ia decizia de emigrare pot fi la fel de constrângătoare ca și cele care țin de ceea ce statele numesc migrație forțată.

Ca reacție la procesul de imigrație, statele adoptă politici care definesc granițele comunității și calitatea de membru al comunității. Astfel, termenul de integrare a imigrantului în țara de destinație devine încărcat de aspectele politice, istorice, sociale asociate cu statul-națiune și cu imaginea proprie asupra națiunii. Integrarea este importantă, în special dacă luăm în calcul consecințele eșecului acestui proces, cel al excluziunii sociale. Tendința este de a vedea procesul de integrare ca mărginindu-se la integrarea socială. Însă există două alte niveluri importate ale procesului de integrare, bazate pe obținerea drepturilor legale și politice.

Politicile privind imigrarea sunt acele politici care afectează tranzitul unei persoane pe teritoriul unui alt stat decât statul mamă, vizând în special acele persoane care intenționează să lucreze sau să se stabilească pe teritoriul respectiv. Politicile privind imigrarea reprezintă încercări de redefinire a granițelor conceptuale și a modului de organizare a unei comunități în ceea ce privește capacitatea de a-i include sau exclude pe noii veniți. Astfel, migrația aduce debateri în spațiul public legate de identitatea națională și de cetățenie, politicile față de fenomen, de la izolaționism, acolo unde migrația nu este permisă, până la migrație liberă, acolo unde orice formă de imigrație este posibilă.

Politicizarea migrației se face în principal din cele două perspective temporale – imigrare temporară și stabilire permanentă. Categorisirea migrației prin politici de stat definește acele forme de migrație percepute ca probleme politice.

Astfel, în funcție de respectarea politicilor unui stat privind imigrația, se poate vorbi despre imigrație legală și imigrație ilegală.

Imigrația ilegală este actul de stabilire temporară sau permanentă pe teritoriul unui alt stat decât cel de proveniență violând legile statului respectiv sau fără a îndeplini toate condițiile pentru stabilirea pe teritoriul respectiv, fără a avea toate documentele cerute de lege. Astfel imigranții ilegali sunt persoane care pătrund pe teritoriul unui stat fie în mod ilegal, fie nerespectând perioada legală de ședere în țara respectivă.

Refugiatul este o persoană care urmărește părăsirea țării mamă pentru a scăpa de un tip de persecuție, fie ea bazată pe convingerile sau apartenența politică sau la un grup social, pe credințele religioase sau pe apartenența etnică, rasială sau națională. Un alt termen asociat refugiatului este cel de azilant, practica de a accepta astfel de persoane se numește acordarea de azil politic. Unele instrumente regionale includ în această categorie de refugiat și acele persoane care fug din zonele cuprinse de conflicte armate. Și în cazul refugiaților migrația poate fi temporară, legată de necesitatea adăpostirii pentru o perioadă, până la dispariția factorului care a cauzat refugierea (în special atunci când este vorba de conflicte armate sau calamități naturale) sau permanentă (în special în cazurile de persecuție).

Prima generație de imigranți este o categorie care include persoane care s-au stabilit pe teritoriul unei alte țări decât cea de origine. Imigranții de a doua generație reprezintă persoane născute pe teritoriul țării de rezidență, dar ai căror părinți s-au stabilit pe teritoriul respectiv. În mod similar există și conceptul de imigranți de a treia generație, în cazul cărora bunicii sunt cei care au migrat.

• explicații ale fenomenului imigraționist •

Există o serie de teorii privind cauzele imigrației, cele mai des folosite fiind următoarele:

O primă serie de teorii încearcă să explice imigrația din perspectiva relațiilor internaționale și sunt legate de rolul războaielor și al conflictelor violente. Astfel, există două tipuri de efecte pe care conflictele pot să le cauzeze: pe de o parte statele care din cauza conflictelor rămân cu insuficientă forță de muncă sunt nevoite să importe această forță de muncă, pe de altă parte conflictele de multe ori sunt cauza exacerbarii sentimentelor naționaliste și a xenofobiei determinând restricții asupra imigrației.

Cea de-a doua categorie de explicații sunt cele culturale. Pe de o parte tendința statelor este să favorizeze imigrația acelor populații care sunt similare cultural. Pe de altă parte statele sunt percepute ca fiind mai deschise față de străini și au tendința să adopte o legislație mai permisivă în cazul în care sunt eterogene din punct de vedere etnic, iar acordarea cetățeniei se face în baza locului de naștere (jus soli) și nu pe baza legăturilor de sânge (jus sanguinis). În acest ultim caz, imigrația temporară este cea favorizată.

Explicațiile tradiționale spun că există o tendință a oamenilor de a se muta din zonele dens populate în cele cu o densitate a populației mai mică.

Explicațiile economice susțin că tendința este de a emigra în încercarea de creștere a veniturilor, și deci țările mai bogate vor fi cele de destinație. De asemenea, urmând logica argumentului, țările unde rata șomajului este crescută vor fi mai puțin preferate de imigranți.

Ultima categorie se referă la politica internă a statelor. Această explicație susține că democrațiile în comparație cu regimurile autoritare vor avea mai multe restricții în ceea ce privește imigrația, în special datorită efectului de scădere a salariilor, pe care forța de muncă ieftină îl creează. De aici și presiunea mai mare de a impune restricții imigrației, acolo unde opinia publică are mai mare influență asupra politicilor publice.

• date statistice •

Din multe puncte de vedere se poate spune despre imigranți – fie ei permanenți sau temporari – că sunt străini, iar „străinul” este o specie particulară a genului „celuilalt”, un termen care acoperă realități diferite, în funcție de epocă dar și de cultura specifică unui moment anume.

Din punct de vedere juridic, străinul este persoana care nu este originară din statul în care locuiește, acest lucru însemnând fie că are sau nu cetățenia statului respectiv, fie că locuiește temporar sau permanent acolo. Numai că realitatea este adesea mult mai complexă și nu se limitează la simple definiții juridice, înglobând situații variate, uneori complicate sau greu de definit.

Definirea conceptului de populație de străini/imigranți diferă semnificativ de la o țară la

alta. Termenul reflectă diferitele percepții asupra fenomenului imigraționist, ca și asupra gradului de integrare în societate a membrilor feluritelor comunități.

Spre exemplu, în Belgia, Olanda sau Norvegia populația de imigranți se recunoaște întâi de toate în funcție de locul de naștere a persoanei respective sau a înaintașilor săi. Pe de altă parte, țări precum Germania, Elveția sau Portugalia înregistrează oficial date doar despre persoanele cu altă cetățenie, nu însă și despre țara lor de origine. Marea Britanie însă, cu excepția unui recensământ desfășurat în anul 1971, nu înregistrează informații statistice nici despre cetățenia, nici despre țara de origine a locuitorilor alogeni, iar în analizele statistice ori în debaterile publice – la care participă îndeosebi politicieni – se acordă atenție doar moștenirii etnice sau faptului că persoana/grupul respectiv se încadrează în categoria non-albilor.

Modurile diferite de apreciere a realității, a complexității acesteia duc la rezultate diferite. Astfel, e greu de spus cu exactitate care este numărul real al imigranților din Olanda, țară în care – conform statisticilor oficiale – din totalul populației 4,2 la sută sunt persoane cu altă cetățenie decât cea olandeză, 12 la sută sunt persoane cu părinți născuți în altă țară, iar 18 la sută au cel puțin un părinte născut în afara Olandei.²

La acestea se mai adaugă variații datorate migrației de scurtă durată, trecerii dintr-o categorie de migrație în alta, precum și imigrației ilegale.

Cu aceste limite în minte vom încerca să creionăm principalii parametri ai migrației în Europa de Vest.

Țările din Europa de Vest nu sunt uniforme în privința caracteristicilor populației de imigranți de pe teritoriul lor. Politicile privind imigrația, precum și tipul de imigrație încurajată de acestea au făcut ca originea, distribuția teritorială, precum și caracteristicile demografice ale imigranților să fie foarte diverse. E important de amintit că o bună parte a populației migratoare este alcătuită din persoane având cetățenia unuia dintre statele europene, dar locuind în altul, și deci nu discutăm de persoane care provin în mod exclusiv din statele din afara Europei. Mai mult, o parte din aceștia sunt cetățeni ai unuia din statele membre ale Uniunii, beneficiind de dreptul de liberă circulație derivat din Acordul Schengen.

Per ansamblu populația de imigranți în țările membre ale Uniunii Europene în 2001 se ridică la 20,2 milioane de oameni. Dintre aceștia, în jur de 14,3 milioane erau rezidenți ai unui stat al Uniunii Europene, dar nu beneficiau de cetățenia nici unuia dintre statele Uniunii, reprezentând din populația totală a Uniunii la momentul respectiv 3,8%, față de cei 6 milioane care sunt cetățeni ai unuia dintre statele membre și rezidenți ai altui stat (1,6%)³

Cel mai mare procent de imigranți raportat la populația țării se înregistrează în Luxemburg (36,9%), urmat de o diferență semnificativă de Austria, Germania și Belgia unde procentul este în jur de 8-9%, apoi de Grecia cu 7%. În restul țărilor europene, procentul este între 3-6%.⁴

Compoziția imigranților reflectă diferitele valuri de migrație, populația dominantă în fiecare țară indicând sursa predominantă și tipul de migrație.

Din totalul de 20 milioane de imigranți, cei mai mulți sunt europeni, 12,85 milioane, africani 3,14 milioane, iar asiatici 2,16 milioane. La nivelul imigranților provenind din afara Uniunii Europene, cei mai numeroși sunt imigranții din fosta Iugoslavie, reprezentând 3,3 milioane, urmați de turci, 2,8 milioane, marocani, 1,2 milioane și algerieni, 0,7 milioane. Cifrele nu includ populația naturalizată. Luxemburg, Irlanda și Belgia au mai mult de jumătate din populația imigrantă provenind din alte state ale Uniunii Europene, în Spania, Marea Britanie și Franța, aceștia reprezentând între o treime și o jumătate din populația totală de imigranți. Dintre statele care nu sunt membre ale Uniunii însă au o populație importantă de imigranți, se remarcă Elveția, unde aproximativ 60% din populația de imigranți a țării este constituită de cetățeni UE.⁵

Africa este o importantă sursă de imigranți pentru Franța și Portugalia în special, de asemenea pentru Italia și Belgia, însă într-o proporție mai mică decât celelalte două țări amintite. America, în special America Latină, este o sursă relevantă pentru Spania, Portugalia, Grecia și

2 Conform Werner Haug, Paul Compton, Youssef Courbage (editors), The demographic characteristics of immigrant population, Council of Europe Publishing, p.12

3 Conform cu datele Eurostat privind migrația în Uniunea Europeană, http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration/statistics/doc_immigration_statistics_en.htm

4 A se vedea datele Eurostat privind migrația în Uniunea Europeană.

5 Cf. Werner Haug, Paul Compton, Youssef Courbage (eds.), The demographic characteristics of immigrant population, Council of Europe Publishing, 2003, pp.27-39.

Italia. Asia este relevantă pentru Marea Britanie, Grecia și Italia, deși imigranții provin din diferite părți ale continentului. Cea mai mare parte a imigranților din Germania sunt europeni, cetățeni ai Uniunii Europene sau provenind din Europa Centrală și de Est și Turcia. Alți imigranți provin din Asia, în special vietnamezi. Cea mai mare parte a imigranților din America de Nord alege destinația Marea Britanie, la fel ca un procent covârșitor dintre cei din Australia și Oceania.⁶

• evoluții ale imigrației postbelice •

Există trei perioade relevante pentru migrația în Europa de Vest după cel de-al doilea război mondial.

1. Primul val de imigrație

Un prim val a fost reprezentat de imigrația economică între anii 1950-1973/1974 determinată în primul rând de nevoia forței de muncă în perioada de reconstrucție economică a Europei. A existat o asumție relaționată cu imigrația în anii respectivi, și anume că este un fenomen temporar, că imigranții se vor întoarce în țările de origine în momentul în care condițiile economice se vor schimba. Asumția a fost însă greșită: imigranții au rămas. Abia în anii '70 a devenit clar că migrația temporară este de fapt una permanentă. Cea mai mare parte a imigrației din anii '50 și '60 era constituită din bărbați. Deși în acest prim val au existat și femei, echilibrul de gen s-a realizat ulterior prin întregirea familiilor, ceea ce a dus la o diversificare a populației de imigranți, incluzând tineri, bătrâni, femei, bărbați.

2. Al doilea val de imigrație

Cel de-al doilea val, reprezentând imigrație secundară, cea a membrilor familiei s-a accelerat în anii '70, după oprirea recrutării imigranților ca forță de muncă. Astfel, profilul comunităților de imigranți a început să se schimbe pentru a include într-o măsură mai mare femei, oameni de diferite vârste de la copii la bătrâni, având o consecință tot mai mare asupra instituțiilor sociale, în special asupra statului bunăstării sociale. Evoluția cuprindea și potențialul unor reacții anti-imigrație prin faptul că mișcările naționaliste puteau afirma că imigrația s-a realizat într-un mod ascuns, fără ca fenomenul și consecințele sale să fie dezbătute în public. Efectul a fost o limitare a imigrației economice pe scară largă, dar rămânând posibilă imigrarea pe baza legăturilor de familie. Restricționarea imigrației nu a dus la oprirea acesteia, ci doar la o limitare a dimensiunii procesului. Astfel, imigrarea economică a fost orientată înspre persoane calificate.

Originea acestora era de asemenea diversă. O parte dintre imigranți au venit din fostele colonii, având astfel și naționalitatea țării de destinație, și prin urmare toate drepturile aferente cetățeniei (Franța, Marea Britanie și Olanda fiind cele mai importante în această categorie). Acest lucru nu înseamnă că s-au putut bucura și de utilizarea deplină a acestor drepturi. Problemele de adaptare, rasismul și discriminarea au limitat utilizarea eficientă a acestor drepturi.

În același timp, imigranții de naționalitate diferită de cea a țării gazdă primiți pentru a completa nevoia de forță de muncă, au primit drepturi legale și cele aferente beneficiilor serviciilor sociale, fără însă a se bucura de un pachet complet de drepturi (în special în Germania). Drepturile legale și sociale care derivau din calitatea de rezidenți implicau un statut de membru incomplet, pentru că obținerea calității de membru deplin (cetățean), presupunea conformitatea cu legile naturalizării.

3. Al treilea val de imigrație

Cel de-al treilea val de imigrație s-a desfășurat la finalul războiului rece, fiind caracterizat de o creștere a imigrației forțate, de extinderea numărului de azilanți, de refugiați și de ceea ce statele definesc ca fiind imigrație ilegală. Acesta a contribuit atât la o diversificare a țărilor de origine a imigranților, cât și la creșterea numărului de țări europene care sunt afectate de migrație.

Atitudinea față de imigranți a devenit tot mai negativă după terminarea războiului rece. Până la acest moment sursa imigrației era în principal decolonizarea și intervenția Statelor Unite și a Uniunii Sovietice în țările în curs de dezvoltare. Refugiații din blocul sovietic erau

6 Cf. Haug, Compton, Courbage, op. cit, pp. 38-39.

primiți în țările vestice mai ales din cauza diferențelor ideologice dintre cele două tipuri de regimuri. De asemenea numărul celor care fugeau de totalitarism era mic, astfel încât prezența lor nu constituia o provocare politică, nici nu era percepută ca o amenințare. Aceste lucruri s-au schimbat în momentul în care dimensiunea migrației bazată pe azil a început să crească, iar țările de origine a acestora au început să se diversifice. O bună parte dintre azilanți au început să fie percepuți ca apelând la porțița lăsată după limitarea imigrației economice.

75% din cererile de azil la nivel mondial sunt înregistrate în Europa, conform datelor Eurostat privind migrația.

• instrumente juridice pentru gestionarea problemei •

Se pot identifica opt mari categorii de migranți pe teritoriul statelor din Europa de Vest:

1. imigrația economică temporară și sezonieră
2. azilanți și refugiați
3. imigrația ilegală (traficul de persoane)
4. migrația pe baze etnice
5. migrația pe baza repatrierii
6. migrația economică în interiorul Uniunii Europene
7. migrația economică din afara Uniunii Europene
8. migrația economică intra-regională.

Practicile de organizare ale unei comunități cuprind de obicei proceduri referitoare la dreptul la rezidență și drepturile asociate cu acest statut; poziția membrilor familiei, naturalizarea și legile privind naționalitatea; accesul la piața muncii și protecția socială (îngrijire medicală, educație etc.); drepturile politice, legile anti-discriminare și politicile menite să preserve și să protejeze aspecte ale culturii și identității imigranților. Ele definesc calitatea de membru și apartenența la comunitate.

Obținerea cetățeniei se poate face prin diferite mijloace, cele mai importante criterii pentru acordarea cetățeniei fiind rezidența pentru o perioadă de timp, căsătoria, adopția, statutul de minor.

Principalul criteriu de clasificare a politicilor privind imigrația se referă la baza de naturalizare, existând două principii fundamentale pentru obținerea cetățeniei. Un prim principiu este jus sanguinis, care condiționează acordarea cetățeniei de legături etnoculturale cu națiunea. Cel de al doilea principiu și cel mai întâlnit este jus soli, care leagă acordarea cetățeniei de teritoriu și nu de legăturile de sânge. Koopmans și Statham, într-o cercetare recentă privind imigrația în Europa, consideră că aceste două principii nu sunt suficiente pentru a categorisi politicile imigraționiste, ci trebuie adăugată o nouă dimensiune, cea privind drepturile culturale.⁷ Astfel, rezultă o tipologie cu patru categorii, combinând cele două dimensiuni amintite:

Prima categorie este reprezentată de o cerere de excludere a imigranților și de repatriere a acestora în țara de origine. Aceste politici nu sunt implementate, dar există un important sprijin pentru ele, prin susținerea electorală a acelor partide care promovează în platforma lor electorală astfel de politici. În special Franța, Austria, Belgia sunt țări în care sprijinul popular pentru aceste politici de refuzare a cetățeniei pentru imigranți și familiile lor și de încurajare a repatrierii a fost destul de mare, între 10-25% din vot.

Cea de-a doua categorie de politici este una asimilaționistă și presupune acordarea dreptului de cetățenie în baza principiului jus soli pentru acei imigranți născuți pe teritoriul statului sau naturalizați, refuzând însă recunoașterea unei existențe separate a acestora. Printre țările care se bazează pe acest tip de politici Franța constituie cea mai bună exemplificare.

A treia categorie privește imigrația ca una temporară, refuzând acordarea cetățeniei, în așteptarea reîntoarcerii acasă a imigranților. Această alternativă nu presupune un total refuz de acordare de drepturi, sau o procedură complicată de naturalizare, imigranții putând be-

7 Cf. Ruud Koopmans și Paul Statham „Migration and Ethnic Relations as a Field of Political Contention: An Opportunity Structure Approach” în Ruud Koopmans și Paul Statham (eds.) Challenging Immigration and Ethnic Relations Politics. Comparative European Perspectives, Oxford University Press, 2003, pp. 18-21.

neficia de drepturi sociale și legale derivate din statutul de rezidenți, dar există o distincție care apare între persoanele care sunt cetățeni cu drepturi depline și cei care se bucură de drepturi limitate. Germania reprezintă exemplul tipic pentru aceste politici, Austria și Elveția, de asemenea, bazându-și politicile vizând imigrația pe această abordare.

Ultima alternativă este o formă de multiculturalism, incluzând diverse tipuri de politici. Aceste politici pot implica o recunoaștere a culturilor și comunităților minoritare și în același timp păstrarea lor sub controlul statului sau combinarea recunoașterii diversității culturale cu promovarea egalității individuale sau promovarea unei singure culturi în public și în privat, dar care se recunoaște ca fiind bazată pe diversitate. Olanda și Marea Britanie sunt principalele reprezentante ale acestei categorii.

Analizând modificările recente ale legislației unora dintre statele membre ale Uniunii Europene sau a unor intenții de modificare, se observă o tendință de apropiere a sistemelor de obținere a cetățeniei în Uniune, chiar dacă statul rămâne nivelul la care se fac politicile în acest domeniu. Astfel, distincția între principiul *jus soli* și *jus sanguinis* devine din ce în ce mai irelevantă după ce Germania și-a schimbat legislația privind acordarea cetățeniei, introducând principiul teritorial pentru a doua generație de imigranți. Apoi, cele mai multe state au o legislație care combină criteriul locului nașterii cu statutul părinților. În ceea ce privește cea de-a doua generație de imigranți, tendința este de a impune condiții mai simple și un sistem mai rapid de obținere a cetățeniei, oferind cetățenia fie la naștere (Germania, Irlanda, Marea Britanie), fie odată cu împlinirea vârstei de 18 ani (Belgia, Franța), sau oferind alte facilități, precum reducerea perioadei de rezidență permanentă (Grecia, Italia, Luxemburg) sau dreptul de a obține cetățenia pe baza unei declarații (Suedia). Statele care nu permit obținerea cetățeniei la naștere celei de-a doua generații, oferă această posibilitate la cea de-a treia generație (Franța, Belgia, Olanda).⁸

Cele mai mari diferențe între state se referă la posibilitatea de a avea cetățenie dublă, unde cele mai restrictive sunt Austria, Danemarca și Germania, iar cele mai flexibile Belgia, Irlanda, Franța, Portugalia, Marea Britanie.

O altă diferență majoră este între statele care acordă drepturi politice înainte de naturalizare, doar pe baza rezidenței permanente. Astfel, printre statele care au optat pentru o astfel de politică sunt incluse: Marea Britanie, care oferă dreptul de vot doar pentru cetățenii unuia dintre statele Commonwealth-ului; Suedia pentru toți rezidenții după trei ani de la stabilire, incluzând nu doar dreptul de vot, ci și de a fi ales în alegeri locale și regionale; Olanda, care la fel ca și Suedia, oferă dreptul de a vota și de a fi ales în alegeri locale după o perioadă de rezidență de cinci ani; Finlanda acordă dreptul de vot pentru cetățenii statelor membre ale Uniunii, ai Norvegiei și ai Islandei, condiționat de o rezidență de 51 de zile înainte de alegeri și 2 ani pentru toți ceilalți rezidenți ai țării; Danemarca acordă dreptul de vot în alegerile locale impunând condiția rezidenței pentru o perioadă de trei ani; Belgia oferă drept de vot în alegeri locale doar cetățenilor UE.

În ceea ce privește drepturile sociale, există o convergență a politicilor statelor Uniunii. Astfel, cu excepția Austriei și Greciei, toate statele Uniunii acordă drepturi egale rezidenților permanenți cu cetățenii statului în ceea ce privește accesul la protecția socială.

• evaluarea impactului pe termen mediu și lung asupra populației europene •

Impactul demografic al imigrației este de multe ori subestimat. În primul rând imigrația are un efect direct prin aflulul de persoane. O serie de efecte derivă de aici, prin structura de vârstă și de gen a populației de imigranți.

Studiile pe caracteristicile demografice ale țărilor vest-europene arată că după ce populația de imigranți atinge un anumit nivel, se înregistrează o creștere demografică a acesteia mai semnificativă decât cea a populației gazdă. Diferența pare și mai mare dacă se ia în considerare declinul demografic al populației gazdă în multe țări europene.

Elveția este țara cu cea mai lungă istorie de migrație, creșterea populației cu 70% din 1945

8 Cf. Kees Groenendijk, Elspeth Guild și Robin Barzilay *The Legal Status of Third Country Nationals who are Long-Term Residents in a Member State of the European Union*, European Commission, Directorate General for Justice and Home Affairs, 2000, http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/immigration.htm.

până în 2000 fiind atribuită efectelor directe și indirecte ale imigrației. În aceeași perioadă în Belgia s-a înregistrat o creștere de 45% a populației. În Germania, creșterea populației a fost de 10,5 milioane, în condițiile în care a existat o emigrare a populației din Germania de Est. Norvegia și Olanda au înregistrat o balanță negativă a migrației până în anii '70, datorită emigrării, creșterile demografice fiind astfel mai recente.

Imigrația a redus îmbătrânirea populației, prin aflulul de populație tânără, pe termen scurt și mediu. Pe termen lung însă se consideră că efectele sunt relativ reduse, pentru că și populația de imigranți îmbătrânește, iar o menținere a efectelor pe termen lung depinde de o constantă a imigrării.

Se apreciază că efectele economice și asupra dezvoltării sociale a imigrației sunt benefice, prin contribuția de forță de muncă. Integrarea cu succes a imigranților prin prevenirea discriminării și a segregării acestor grupuri e o condiție a gestionării cu succes a diversității rezultate, altfel, consecința va fi dezvoltarea de noi minorități naționale a căror viață culturală și socială se desfășoară paralel cu cea a majorității.

III. CETĂȚENII STRĂINI ÎN ROMÂNIA

Și în România, nu doar în țările vest-europene, este foarte greu de găsit un singur termen atotcuprinzător care să poată descrie cât mai fidel realitatea complexă a prezenței diferitelor persoane ajunse aici în urma migrării recente. Acest lucru vom încerca să îl suplینim în continuare prin abordarea specifică, pe categorii distincte.

Dar mai întâi o scurtă abordare din punct de vedere cronologic a acestei probleme ar fi necesară. Astfel, istoria prezenței altor cetățeni decât cei indigeni pe teritoriul României se rezumă cel mai adesea la marcarea existenței minorităților etnice tradiționale, cu o prezență cel puțin seculară și care au contribuit la îmbogățirea patrimoniului cultural și spiritual al majorității. În acest moment, în România sunt recunoscute oficial 20 de minorități naționale, al căror statut juridic și drepturi specifice sunt reglementate printr-un destul de consistent pachet legislativ și normativ.

Pe lângă aceste minorități tradiționale au început să se constituie și noi comunități etnice, formate din persoane de altă naționalitate, care au ales să se stabilească definitiv sau provizoriu în România. Dacă înainte de 1989 nu se poate vorbi de existența unui flux migratoriu semnificativ înspre România, odată cu prăbușirea regimului comunist granițele naționale devin mai permissive și astfel în țară intră cetățeni străini care fac afaceri sau care lucrează legal, dar și refugiați, imigranți ilegali sau chiar subiecți ai traficului de persoane.

• cadrul legislativ de reglementare a imigrației •

În România, cadrul legislativ care reglementează imigrația este într-o permanentă și nu mereu coerentă schimbare. În absența unor politici guvernamentale clare care să stabilească principiile de bază din acest domeniu cât și din perspectiva urgenței armonizării la standardele UE, întreg procesul legislativ este pe cât de alert, pe atât de inconsecvent.

Pentru o foarte lungă perioadă de timp, cadrul legislativ de reglementare a imigrației în România a fost reprezentat, în principal, de Legea nr. 25 din 17 decembrie 1969 privind regimul străinilor în Republica Socialistă România, republicată în Buletinul Oficial nr. 57 din 18 mai 1972. Ulterior semnării acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, în România au apărut o serie de acte normative care tind la armonizarea cadrului legislativ intern cu cel al UE. Există, în acest sens, două categorii de acte normative, cele speciale (vezi mai jos) care se referă la „Regimul Străinilor” și cele cu caracter general, care reglementează accesul întregii populații la servicii publice sau la exercitarea drepturilor fundamentale.

Principalele legi din domeniul migrației sunt așadar:

- Legea nr. 123 din 2 aprilie 2001 privind regimul străinilor în România, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 168 din 3 aprilie 2001
  - Ordonanța de urgență nr. 194 din 12/12/2002, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 955 din 27/12/2002 privind regimul străinilor în România
  - Hotărârea nr. 577 din 21 mai 2003 privind structura organizatorică și atribuțiile Autorității pentru străini, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 391 din 6 iunie 2003
  - Legea nr. 357 din 11 iulie 2003 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România
  - Legea 203 din 1999 a permiselor de muncă, cu completările și modificările ulterioare
- Procesul adoptării actelor normative necesare a fost până acum extrem de dinamic (fiind

adoptate, în medie, două acte normative pe sesiune legislativă, respectiv legea/hotărârea de guvern și normele metodologice de implementare).

Datorită atât procesului formulării cadrului normativ al Uniunii Europene (consolidarea pilonului trei și ulterior schimbarea naturii politicilor UE din „inter-guvernamentale” în „comunitare”, odată cu evoluția sa), dar mai ales din cauza absenței unei continuități în planurile de guvernare ale diferitelor cabinete care s-au succedat, politicile în domeniu creează un tablou mai dificil de înțeles în raport cu intențiile pentru care s-au adoptat și, în consecință, nu permit o abordare completă, unitară, consistentă și legitimă a procesului imigrației în România.

Cu toate acestea, în mare, se poate aprecia că România a făcut progrese reale în reglementarea fenomenului imigrației pe calea „managementului migrației”. De fapt, „managementul migrației” este un eufemism pentru „controlul migrației”. Dacă, în esență, „managementul” ar avea ca scop reconcilierea obiectivelor de libertate (libertățile fundamentale promovate de UE, spre exemplu) cu cele de securitate (socială, militară, economică etc) atât ale statelor cât și ale migranților, politicile în acest domeniu ar trebui să aibă ca rezultate mai mult decât satisfacerea nevoilor economice ale țărilor de primire.

Și în România, în mare, politica în domeniul imigrației are două teze de bază:

- statul are un control permanent, neîntrerupt și care nu se cere legitimat (decât prin așa numitul „interes suprem de stat”) al mișcării populației înspre, dinspre și în interiorul teritoriului național;

- străinii în România constituie o sursă (de venit la bugetul de stat, de îmbunătățire a forței de muncă etc);

Alte principii folosite sunt: cel al legalității (presupune respectarea prevederilor Constituției și legislației naționale în materie), al cooperării active cu Uniunea Europeană, al nediscriminării (respectarea egalității, excluderii privilegiilor și discriminării între persoane), al flexibilității și transparenței etc.

Conform legislației în vigoare, politica privind imigrația controlată are următoarele obiective:

- promovarea acceptării și șederii legale a străinilor pe teritoriul României, prin implementarea adecvată a prevederilor legale aliniate la standardele Uniunii Europene și internaționale, fără afectarea dreptului la libera circulație a persoanelor

- atragerea investitorilor străini capabili să contribuie la dezvoltarea economică a României, prin crearea de locuri de muncă și introducerea unor tehnologii moderne

- elaborarea de programe privind accesul anumitor categorii profesionale de străini pe piața muncii, în funcție de cerințele pieței în conformitate cu standardele Uniunii Europene, precum și cu cele prevăzute în tratatele, convențiile și acordurile la care România este parte

- promovarea intereselor și a imaginii sistemului educațional românesc, prin atragerea anumitor categorii de studenți străini

- crearea unor proceduri eficiente pentru acceptarea și ulterior reglementarea șederii în scopul reîntregirii familiei, în concordanță cu standardele europene și cu prevederile instrumentelor juridice internaționale în domeniu.⁹

Printre drepturile străinilor stipulate în legislația națională, menționăm:

- străinii care locuiesc legal în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantate de Constituție și de alte legi, precum și de drepturile prevăzute în tratatele internaționale la care România este parte

- străinii aflați legal în România se pot deplasa liber și își pot stabili reședința sau, după caz, domiciliul oriunde pe teritoriul României. În cazul în care ei părăsesc temporar teritoriul statului român, au dreptul de a reîntra pe toată durata valabilității permisului de ședere

- străinii cu reședința sau domiciliul în România pot beneficia de măsuri de protecție socială din partea statului, în aceleași condiții ca și cetățenii români

- străinii cuprinși în învățământul de toate gradele au acces, fără restricții, la activitățile școlare și de instruire în societate.

Pot beneficia de măsuri de protecție socială din partea statului, în aceleași condiții ca și cetățenii români, numai străinii cu reședința sau domiciliul în România.

Dintre obligațiile străinilor stipulate în legislația română, menționăm obligația ca pe timpul șederii în România aceștia să respecte legislația română. Străinii nu pot finanța sau organiza pe teritoriul României partide politice ori alte organizații sau grupări similare acestora și nici nu pot face parte din acestea, nu pot ocupa funcții și demnități publice și nu pot iniția, organiza sau participa la manifestații ori întruniri care aduc atingere ordinii publice sau siguranței naționale.

Guvernul stabilește anual, prin act normativ numărul permiselor de muncă ce pot fi eliberate străinilor; numărul locurilor în unitățile sau instituțiile de învățământ care pot fi puse la dispoziție străinilor și termenele limită până la care se pot face înscrieri, pentru fiecare formă de învățământ; cuantumul alocațiilor necesare pentru hrănirea, întreținerea și cazarea în centre, precum și al celor pentru asistență medicală sau spitalizare; cuantumul sumelor reprezentând mijloacele corespunzătoare atât pentru întreținerea pe perioada șederii, cât și pentru întoarcerea în țara de origine sau pentru tranzitul către alt stat.

Un alt element important al politicilor publice în domeniul imigrației, apărut expres în actele normative recente, este plasarea străinilor în două categorii distincte:

- a) cei ai statelor membre UE și ale altor state dezvoltate economic
- b) cetățenii statelor cu „potențial de imigrație”.

Acest din urmă element are un precedent în politica comunistă de împărțire a străinilor în cetățeni aparținători sau ne-aparținători ai statelor socialiste „prietene”.

Pe de altă parte, împărțirea aceasta nu are cum să nu afecteze interesele economice ale multor persoane provenind din țări din categoria a doua, dar care ar avea suficient capital pentru o investiție decentă în România. De asemenea, acest element duce și la încordarea relațiilor cu anumite țări cu care România a avut tradițional, pentru mulți ani, legături politice, culturale sau economice foarte bune, cum ar fi Turcia, India sau Serbia.

IV. STRĂINII ÎN ROMÂNIA – DATE GENERALE

Intrarea, șederea și părăsirea teritoriului României de către străini sunt reglementate de Ordonanța de urgență a guvernului nr. 194/2002 privind regimul juridic al străinilor în România, cu modificările și completările ulterioare (Legea 482/2004 și Ordonanța de urgență nr. 113/2005).

Actele normative precizate au fost întocmite avându-se în vedere situația existentă în țara noastră, precum și obligațiile asumate de România în cadrul procesului de negociere a aderării la Uniunea Europeană, fiind transpuse documentele europene până la nivelul anului 2003, atât în domeniul specific migrației, cât și în cel al respectării drepturilor omului.

• intrarea •

Pentru reglementarea acceptării străinilor pe teritoriul României există, în practică, un sistem de vize și permise de liberă trecere, implementat de către Ministerul Afacerilor Externe (MAE) cu consultarea prealabilă a Ministerului Administrației și Internelor (MAI).

În timp ce străinii din categoria (a) – vezi mai sus – au dreptul de intrare numai în baza pașaportului, cetățenii din statele cuprinse în lista țărilor din categoria (b) trebuie să dețină o invitație aprobată de MAI, un cont bancar, deschis de cel care invită, pus la dispoziția statului, sume de bani care să acopere costurile șederii în România, bilet de avion dus-întors, precum și o viză de intrare.

Pentru străinii din categoria (b) care posedă viză de intrare într-un stat din categoria (a) a cărei valabilitate este mai mare decât perioada de ședere solicitată în România, procedurile privind intrarea sunt mai relaxate.

Vizele de intrare sunt de două tipuri: de scurtă și, respectiv, de lungă durată. Deși, în realitate, au aceeași acoperire temporală, vizele de lungă durată permit posesorului reînnoirea acestora, pentru perioade succesive de timp.

Pe de altă parte, vizele de intrare precizează scopul intrării în România. Acest scop nu poate fi schimbat de către străin atâta timp cât se află pe teritoriul României.

Permisele de liberă trecere se acordă pentru persoanele care, din diverse motive, trebuie să intre în România în afara cadrului impus de vize (acest sistem se utilizează, în principal, pentru proceduri judecătorești de urgență, pentru tranzit inopinat etc).

• șederea străinilor în România •

Șederea în România a străinilor se supune „principiului scopului”. Există un număr mare de scopuri pentru care un străin se poate afla în România, de la turism la afaceri sau reîntregire familială. Fiecare scop este reglementat separat.

Șederea în România mai este privită și sub aspectul duratei sale în timp plasând astfel străinii în alte două categorii: cei cu ședere de până la 12 luni și cei cu ședere mai mare.

Cu excepția străinilor încadrați în muncă (cu contract de muncă cu efecte juridice pe teritoriul României), toți ceilalți străini cu ședere temporară nu participă la plata taxelor sau impozitelor. Cei încadrați în muncă printr-un contract stabilit între o parte română și respectivul cetățean străin, plătesc impozitele pe salariu și contribuția la asigurări în România.

Deși un străin se poate afla pe teritoriul României în mod continuu și neîntrerupt mai mult de 12 luni, totuși, șederea sa este supusă anual sau o dată la 6 luni unei re-evaluări.

• **numărul, reședința și dispunerea geografică** •

Conform datelor oficiale furnizate de Autoritatea Națională pentru Străini, la nivelul lunii septembrie 2005 existau în România 60.705 străini, dintre care:

- 42.753 cu ședere temporară (70,4 % din total)
- 11.660 aflați la studii sau formare profesională (respectiv 19,2%)
- 3101 cu ședere permanentă (respectiv 5,2%)
- 2674 din state non-UE angajați în muncă (4,4%)
- 517 din state UE angajați în muncă (0,8%)¹⁰

Total străini cu ședere temporară (septembrie 2005)		
Țara de origine	Total	%
Moldova	8443	19,75%
Turcia	5167	12,09%
China	3874	9,06%
Italia	3800	8,89%
SUA	1896	4,43%
Germania	1888	4,42%
Siria	1361	3,18%
Franța	1265	2,96%
Ucraina	948	2,22%
Liban	933	2,18%
Alte țări	13.178	30,82%
Total	42.753	100%

Total străini aflați în scop de studii și formare profesională¹¹ (septembrie 2005)		
Țara de origine	Total	%
Moldova	6711	57,56%
Ucraina	708	6,07%
Tunisia	463	3,97%
Israel	461	3,95%
Albania	344	2,95%
India	307	2,63%
Serbia	226	1,94%
Grecia	208	1,78%
Siria	147	1,26%
Rep. Macedonia	140	1,20%
Alte țări	1945	16,68%
Total	11.660	100%

10 Date oficiale furnizate de Autoritatea Națională pentru Străini (ApS).

11 Cifra reprezintă numărul străinilor aflați în România ca elevi, studenți, la specializare, doctoranzi.

Total cetățeni din statele non-UE angajați în muncă (septembrie 2005)		
Țara de origine	Număr	%
Turcia	1295	48,43%
China	375	14,02%
Moldova	339	12,68%
Liban	90	3,37%
India	52	1,94%
Israel	50	1,87%
Federația Rusă	44	1,65%
Vietnam	42	1,57%
Iugoslavia	32	1,20%
Siria	31	1,16%
Alte țări	324	12,12%
Total	2674	100%

Total cetățeni din statele UE angajați în muncă (septembrie 2005)		
Țara de origine	Număr	%
Franța	126	24,37%
Grecia	84	16,25%
Italia	81	15,67%
Germania	56	10,83%
Marea Britanie	26	5,03%
Polonia	25	4,84%
Ungaria	21	4,06%
Austria	20	3,87%
Belgia	12	2,32%
Elveția	11	2,13%
Alte țări	55	10,64%
Total	517	100%

Străinii din România pot fi catalogați și în funcție de scopul venirii lor în România sau de domiciliul de reședință în țara noastră.

• **scop** •

- cca 9.580 persoane, (respectiv 15,7% din total) au ca scop desfășurarea de activități comerciale
- 6.869 persoane, (respectiv 11,3%) au ca scop căsătoria cu un cetățean român
- 4.796 persoane, (respectiv 7,9%) au ca scop reîntregirea familială
- 3.334 persoane, (respectiv 5,4%) au ca scop activități academice
- 3.135 persoane, (respectiv 5,1%) au ca scop angajarea în muncă
- 2.949 persoane, (respectiv 4,8%) au ca scop studiul pre-universitar
- 2.775 persoane, (respectiv 4,5%) au ca scop studiul universitar
- 2.160 persoane, (respectiv 3,5%) au ca scop activități lucrative fiind detașați
- alte motive

• **reședința** •

- cca 31.698 persoane, (respectiv 52,2% din total) locuiesc în București
- 6.464 persoane, (respectiv 10,6%) locuiesc în județul Timiș
- 5.058 persoane, (respectiv 8,33%) locuiesc în județul Ilfov
- 4.878 persoane, (respectiv 8%) locuiesc în județul Iași

- 4.872 persoane, (respectiv 8%) locuiesc în județul Cluj
- 4.762 persoane, (respectiv 7,8%) locuiesc în județul Constanța
- alte județe

• șederea permanentă / stabilirea domiciliului •

După cinci ani de ședere legală, continuă și neîntreruptă¹² în România, un cetățean străin poate cere stabilirea domiciliului în România. Odată acest proces încheiat, toate aranjamentele de protecție socială sunt transferate în România, străinul trebuind să plătească asigurări în România. Pe această perioadă, străinul poate contribui, în continuare, opțional, la plata asigurărilor și în statul său de cetățenie. Odată cu încheierea șederii sale în România, contribuțiile sale la asigurările de stat sunt transferate către autoritățile statului unde își va stabili domiciliul.

În prezent în România sunt 3.101 cetățeni străini cu ședere permanentă reprezentând circa 5,2% din totalul străinilor din țară.

Total străini cu ședere permanentă, pe țări (septembrie 2005)		
Țara de origine	Total	%
Siria	443	14,30%
Turcia	288	9,30%
Liban	272	8,80%
Irak	254	8,20%
China	251	8,10%
Apatrid	241	7,80%
Federația Rusă	203	6,50%
Iran	161	5,20%
Iordania	137	4,40%
Vietnam	93	3,00%
Alte țări	758	24,40%
Total	3.101	100%

O constatare importantă este legată de faptul că din totalul numărului străinilor cu drept de ședere permanentă, aproape 40% provin din state arabe.

Pe de altă parte, deși în practică străinii care au domiciliul în România sunt supuși aceluiași regim fiscal, de taxe și impozite, ca un cetățean român, totuși aceștia nu beneficiază de toate drepturile sociale în aceleași condiții ca și cetățenii români. Printre altele, accesul la educație superioară (universitară) nu se face în aceleași condiții.

După o perioadă de opt ani, cetățeanul străin cu ședere legală, continuă și neîntreruptă (vezi mai sus), poate solicita acordarea cetățeniei române.

12 Aceasta neînsemnând că nu pot rămâne pe teritoriul României vreme de mai mulți ani.

V. DREPTURILE STRĂINILOR ÎN ROMÂNIA

Integrarea socială a străinilor este întâi de toate o chestiune care ține de reglementarea șederii acestora în țara în care și-au găsit adăpost și de aceea reglementările ar trebui să țină seama de toate aspectele vieții lor sociale sau economice. În România există o lege de bază privind integrarea socială a străinilor, care se referă exclusiv la acei străini care au primit o formă de protecție. Acest lucru reflectă o abordare doar pe termen scurt a șederii străinilor în România și lasă deoparte categorii întregi, cu caracteristici și probleme specifice.

Un scurt istoric este ilustrativ în acest sens. Hotărârea de Guvern 1191/2001 privind aprobarea Programului special pentru integrarea socio-profesională a străinilor care au dobândit statut de refugiat în România era primul act normativ care încerca să reglementeze procesul de integrare a uneia din categoriile de persoane care au primit o formă de protecție în România. În afara unor drepturi sociale conferite refugiaților prin alte acte normative, HG 1191 oferea în plus acces la sesiuni de acomodare culturală, cursuri de limba română, cazare. Totuși, prevederile acestui act erau insuficient corelate cu prevederile altor acte normative relevante și de aceea au existat numeroase disfuncționalități în practică la nivelul accesului la drepturile sociale.

Ordonanța de Guvern nr 44 din 2004 privind integrarea socială a străinilor care au dobândit o formă de protecție în România (aprobata cu modificări prin legea 185/2004) reprezintă indiscutabil un pas înainte. Ordonanța promovează un regim egal de drepturi și obligații pentru refugiații recunoscuți și persoanele care au dobândit o formă de protecție internațională, promovează explicit accesul refugiaților la drepturile sociale în aceleași condiții ca și cetățenii români: drept la muncă, locuințe, educație, asistență socială. Totodată, acest act normativ prevede componentele programului guvernamental de integrare a refugiaților: consiliere, acomodare culturală, învățarea limbii române. Dreptul de a primi cazare în centrele Oficiului Național pentru Refugiați nu este inclus în programul de integrare, dar este garantat persoanelor care fac parte din categoria cazurilor speciale (prevăzute la art. 33.2 din OG 44/2004). De cazare, pot beneficia numai persoanele care urmează programul de integrare și îndeplinesc anumite criterii suplimentare prevăzute de OG 44/2004. Pe de altă parte, ordonanța inițiază un sistem de cooperare inter-instituțională pentru asistența refugiaților în vederea integrării și sprijină integrarea refugiaților în comunitățile locale și implicarea autorităților locale în sprijinirea refugiaților în vederea integrării.¹³

Există însă numeroase alte acte normative care reglementează, adesea contrazicându-se, diferite aspecte ale integrării străinilor în România. Drepturile civile, de proprietate și altele asemenea comportă regimul standard, acceptat la nivel internațional, prin care străinilor li se asigură accesul nestingherit la aceste drepturi, România conformându-se standardelor internaționale.

Dreptul la muncă al străinilor – Actul normativ care reglementează dreptul la muncă al străinilor este Legea 203/1999 privind permisele de muncă, publicată în Monitorul Oficial, partea I, nr. 646 din 30.12.1999. Conform acestei legi, permisul de muncă poate fi acordat pentru un interval de șase luni, cu posibilitatea prelungirii, la cererea titularului, pe intervale de alte câte șase luni. În temeiul unor convenții sau acorduri încheiate de România, permisul de muncă poate fi acordat, respectiv prelungit, și pentru intervale mai mari de șase luni.

13 Informații și comentarii la legislație oferite de Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA). A se vedea și „Raportul privind situația străinilor care au obținut o formă de protecție în România”, Oficiul Național pentru Refugiați, 2005.

Mai multe categorii de străini pot lucra în România fără permis de muncă (străinii cu domiciliu permanent, refugiații cu statut recunoscut, cetățeni ai statelor UE și ai Acordului privind Spațiul Economic European etc)

În septembrie 2005 a fost adoptată o ordonanță de urgență care modifică Legea 203/1999. Actul normativ stabilește dreptul de preemțiune al lucrătorilor români la angajarea în muncă, în raport cu cetățenii străini detașați.

Astfel, străinii pot fi încadrați în muncă pe teritoriul României la angajatori care funcționează în mod legal, cu condiția ca locurile de muncă vacante să nu poată fi ocupate de personal român, iar solicitanții să îndeplinească condițiile speciale de pregătire profesională, experiență în activitate și autorizare solicitate de angajator conform legii în vigoare.

O altă noutate este că cetățenii străini care lucrează în România vor putea fi încadrați la un singur angajator, iar muncitorii sezonieri vor putea lucra în baza unui contract individual încheiat pe o perioadă de cel mult șase luni, într-un interval de un an. Forma anterioară a legii nu prevedea nici o limită pentru intervalul în care cetățenii străini puteau lucra în regim sezonier.

În ceea ce privește lucrătorii detașați, aceștia vor putea lucra în România pentru cel mult un an, la un interval de minimum cinci ani și vor fi obligați să achite contribuțiile de asigurări sociale.

Noile prevederi diversifică tipurile de permise de muncă în funcție de categoriile de lucrători străini, respectiv prin categoriile de lucrători permanenți, detașați, sezonieri, stagiați, sportivi, transfrontalieri, precum și prin permise de muncă nominale.

Străinii care lucrează în România trebuie să depună la Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă, în termen de maximum 30 zile de la începerea activității, copia contractului individual de muncă, copia actului de detașare precum și a înscrisurilor eliberate de autorități. Tot în același termen vor fi depuse cereri pentru schimbarea permiselor de muncă potrivit noilor categorii.

La data aderării României la Uniunea Europeană, cetățenii străini angajați ai firmelor stabilite într-unul din statele membre ale UE sau într-unul din statele semnatare ale Acordului privind Spațiul Economic European vor putea fi detașați în România fără a fi obligați să obțină permisul de muncă.

Actul normativ introduce o serie de sancțiuni pentru nerespectarea prevederilor legale.

A fost instituită și o procedură excepțională, mult mai rapidă, privind acordarea permisului de muncă în cazul unor lucrători străini a căror activitate are o importanță majoră pentru dezvoltarea economică a țării. Pentru acordarea permisului necesar în regim de urgență, pentru muncitorii străini a căror activitate are o importanță majoră pentru dezvoltarea economică a țării, se va percepe un tarif special de 2.000 euro.

În 2005, au fost eliberate 3.472 permise de muncă pentru cetățeni străini, dintre care 2.500 permise noi și 972 prelungiri ale documentelor eliberate anterior, în principal pentru persoane provenind din Turcia, Republica Moldova, China și Franța, Grecia, Germania. Datele se bazează pe evidența disponibilă, fără ca autoritățile să cunoască exact numărul străinilor care lucrează în România.¹⁴

Se poate așadar spune că România nu îngrădește din punct de vedere legal accesul străinilor pe piața locală a muncii. Aderarea la Uniunea Europeană va duce la o deschidere mai mare a pieței, fără ca însă acest lucru să influențeze negativ situația, deoarece foarte probabil cetățenii vest-europeni nu se vor înghesui pe o piață unde salariile sunt în general mai mici, iar facilitățile puține. Probleme practice privind accesul la muncă există doar privința refugiaților și a persoanelor cu asistență specială, dar aceste chestiuni sunt semnalate la capitolul respectiv.

Accesul la servicii de sănătate publică se face în aceleași condiții cu cetățenii români pentru străinii care, având domiciliul în România, contribuie la fondul asigurărilor de stat.

Accesul străinilor la educație este reglementat de Legea învățământului nr. 84 din 24 iulie 1995, republicată în Monitorul Oficial nr. 606 din 10 decembrie 1999. Aceasta limitează acce-

14 Date furnizate de Oficiul pentru Migrația Forței de Muncă

sul străinilor la educație superioară în aceleași condiții cu cetățenii români, în contradicție cu prevederile cuprinse în regimul străinilor. Străinii pot intra în sistemul public de educație în regim plătit. Articolul 61 al legii menționează astfel la punctul 1 că în instituțiile de învățământ superior pot fi înscriși și studenți străini, în conformitate cu prevederile legale. La punctul 2 se spune că cetățenii străini care studiază în România în învățământul superior de stat, cu excepția celor care beneficiază de burse din partea statului român, plătesc taxe de școlarizare stabilite anual prin hotărâre a Guvernului.

O categorie aparte a străinilor din România o reprezintă refugiații. Copiii acestora au acces la învățământul preșcolar și învățământul obligatoriu fără perceperea vreunor taxe de școlarizare. Refugiații au dreptul la învățământ primar și gimnazial sau superior în condițiile stabilite de lege pentru cetățenii români. Persoanele adulte care au dobândit statutul de refugiat pot beneficia, la cerere, de acces la cursurile de învățare a limbii române.

Problema discriminării este reglementată de Ordonanța nr. 137 din 31/08/2000, publicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 431 din 02/09/2000, privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările ulterioare. Aceasta nu cuprinde expres între criteriile de discriminare și pe acela al "cetățeniei". Articolul 2 cuprinde, însă, criteriul „naționalității” care, deși neexplicat, trebuie înțeles în terminologia Consiliului Europei și deci echivalent „cetățeniei”.

Dacă subiectul actului de discriminare, cât și sfera acestui act, sunt oarecum limpezi, nu același lucru se poate spune și despre obiectul actului discriminării, cel puțin în ceea ce ne privește. Dacă înțelegem cuvântul „naționalitate” în sensul precizat și îl coroborăm cu prevederile articolului 1 din Ordonanța 137 cu completările ulterioare, obținem un nonsens: statul protejează numai proprii cetățeni de discriminare, în baza cetățeniei. Dacă legea ar cuprinde printre subiecții protejați toate acele persoane cu reședința sau cu domiciliul în România, includerea „naționalității” printre criterii ar avea sens. Mai mult, ultimul articol citat, pare că reiterează un principiu enunțat în art. 16 din Constituția României ignorând însă prevederile art. 18 care, în context, rămân fără acoperire legislativă. Cele două articole din Legea fundamentală spun: art 16 – „Cetățenii (s.n) sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”, respectiv art 18 – „Cetățenii străini și apatrizii care locuiesc în România se bucură de protecția generală a persoanelor și a averilor, garantată de Constituție și de alte legi (s.n)”.¹⁵

Un alt lucru ce trebuie accentuat este faptul că **străinii în România nu au drepturi politice**, nici măcar la nivel local, și nici chiar cei care au rămas în România pentru un număr foarte mare de ani sau care și-au stabilit domiciliul în România, asta în ciuda recomandărilor Consiliului Europei.¹⁶

La nivel normativ, există unele elemente de noutate relevante în domeniul respectării drepturilor omului:

- Decizia de returnare poate fi atacată de străinul împotriva căruia s-a dispus, în termen de trei zile de la data comunicării, la Curtea de Apel competentă teritorial. Exercițarea acestei căi de atac are efect suspensiv numai în ceea ce privește executarea măsurii returnării.
- Excepția de la returnarea în termen de 24 de ore a străinului care posedă document de trecere a frontierei de stat valabil, mijloace financiare și nu este necesară efectuarea altor formalități, în cazul în care acesta își exprimă intenția de a contesta măsura returnării.
- A fost abrogată prevederea conform căreia un străin poate fi expulzat chiar dacă există temeri justificate că viața îi este pusă în pericol ori că va fi supus la torturi, tratamente inumane sau degradante, dacă acest lucru este dictat de motive de siguranță națională sau ordine publică.
- În situația în care pe timpul luării în custodie publică se constată că străinul nu poate fi returnat deoarece există temeri justificate că viața îi este pusă în pericol ori că va fi supus la torturi, tratamente inumane sau degradante, sau acesta depune o cerere pentru

¹⁵ Constituția României

¹⁶ Recommendation Rec(2001)19 du Comité des Ministres aux Etats membres sur la participation des citoyens à la vie publique au niveau local (adoptée par le Comité des Ministres, le 6 décembre 2001, lors de la 776e réunion des Délégués des Ministres)

recunoașterea statutului de refugiat, măsura luării în custodie încetează de drept.

- Străinii luați în custodie publică au dreptul la asistență medicală, medicamente și materiale sanitare gratuite.
- Pot beneficia de ședere pe teritoriul României și străinii care se află în imposibilitatea de a părăsi România, din alte motive obiective decât cele prevăzute expres de legislația în vigoare.
- A fost incriminată facilitarea șederii ilegale a străinilor pe teritoriul României.
- A fost introdusă posibilitatea acordării dreptului de ședere temporară pentru străinii victime ale traficului de persoane, traficului de migranți sau facilitarea șederii ilegale a străinilor pe teritoriul României.¹⁷

---

17 Conform datelor furnizate de Autoritatea pentru Străini.

VI. OBȚINEREA CETĂȚENIEI ROMÂNE

Dobândirea cetățeniei poate fi considerată ca o ultimă etapă în procesul de naturalizare a unui străin și de integrare a acestuia într-o nouă realitate socială, politică sau chiar culturală. Pe de altă parte, orice nou cetățean aduce statului de adopție un spor de elemente demografice, economice ori culturale.

În România însă, în comparație cu numeroase state europene, procesul de acordare a cetățeniei se menține la cote scăzute, de doar câteva sute de cazuri pe an.

Cetățenia română se acordă în temeiul Legii 21/1991 (Legea cetățeniei, republicată și completată ulterior), pe baza a două considerente. Primul principiu (jus sanguini) vizează acele persoane care au avut cel puțin un părinte cetățean român.

Al doilea principiu presupune acordarea cetățeniei la cerere, pe baza unei legături curente între un cetățean străin și România. Un articol special din Legea 21 se referă la persoanele care, ele sau ascendenții lor, au pierdut sau le-a fost retrasă cetățenia română din motive neimputabile lor. În această ultimă categorie se înscriu cetățeni moldoveni, ucraineni, sârbi, bulgari etc.

În conformitate cu legea 21/1991 a cetățeniei române cu modificările ulterioare, străinul care dorește să obțină cetățenia română trebuie să îndeplinească următoarele condiții:

a) s-a născut și domiciliază, la data cererii, pe teritoriul României sau, deși nu s-a născut pe acest teritoriu, domiciliază în condițiile legii pe teritoriul statului român de cel puțin 8 ani sau, în cazul în care este căsătorit și conviețuiește cu un cetățean român, de cel puțin 5 ani de la data căsătoriei;

b) dovedește, prin comportament, acțiuni și atitudine, loialitate față de statul român și declară că nu întreprinde sau sprijină și nici nu a întreprins sau sprijinit acțiuni împotriva ordinii de drept ori a siguranței naționale;

c) a împlinit vârsta de 18 ani;

d) are asigurate în România mijloace legale pentru o existență decentă, în condițiile stabilite de legislația privind regimul străinilor;

e) este cunoscut cu o bună comportare și nu a fost condamnat în țară sau în străinătate pentru o infracțiune care îl face nedemn de a fi cetățean român;

f) cunoaște limba română și posedă noțiuni elementare de cultură și civilizație românească, în măsură suficientă pentru a se integra în viața socială;

g) cunoaște prevederile Constituției României și imnul național.

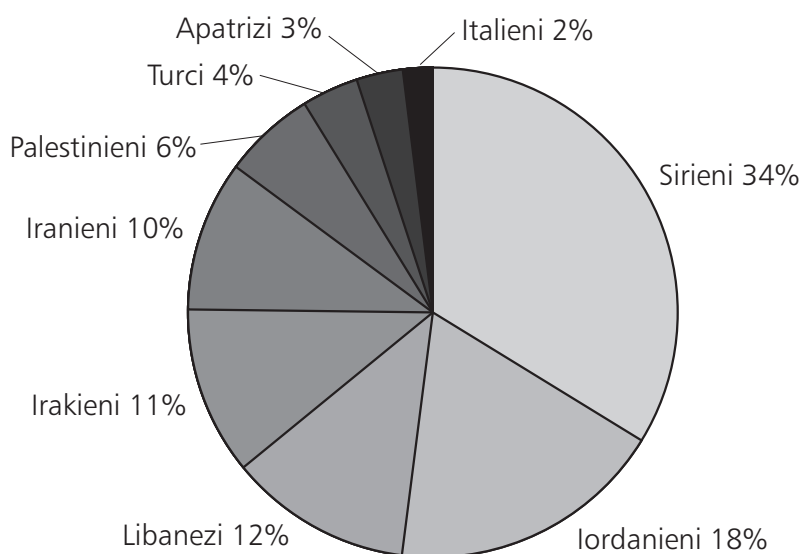
Dacă cetățeanul străin sau persoana fără cetățenie care a solicitat să i se acorde cetățenia română se află în afara teritoriului statului român o perioadă mai mare de 6 luni în cursul unui an, anul respectiv nu se ia în calcul la stabilirea perioadei prevăzute la alin. 1 lit. a).

Legea cetățeniei române nr. 21/1991, așa cum a fost modificată prin OG 43/2003, prevede că numai străinii care au domiciliul în România (drept de ședere permanentă) pot solicita cetățenia română. Stabilirea domiciliului în România se face după o procedură specială, stabilită de OUG nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România. Aceeași lege arată că prevederile sale nu sunt aplicabile refugiaților recunoscuți și persoanelor care au dobândit protecție umanitară condiționată deși, pe de altă parte, legislația privind refugiații prevede că: „Ministerul Administrației și Internelor poate aproba refugiatului, în timpul șederii sale pe teritoriul României, în funcție de gradul integrării sale în societate, stabilirea domiciliului în țară, în condițiile reglementărilor legale privind regimul străinilor în România (art. 37, OG 102/2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, aprobată prin legea 323/2001)”.

Această neconcordanță între legi a condus la situația în care refugiații recunoscuți și persoanele cu protecție umanitară condiționată nu puteau solicita cetățenia română deoarece nu exista nici o procedură prin care să își poată stabili domiciliul în România. În 2004, Comisia pentru cetățenie a înregistrat cereri de obținere a cetățeniei înaintate de refugiați, dar a suspendat procesarea acestora la jumătatea anului, pe motiv că solicitanții nu au drept de ședere permanentă în România. Procedura de stabilire a domiciliului a fost stabilită și funcționează de la începutul anului 2005, dar numai pentru refugiații recunoscuți. Pentru persoanele cu protecție umanitară condiționată, legislația românească nu prevede în prezent o cale de stabilire a domiciliului în România și respectiv de obținere a cetățeniei române.¹⁸

Între anii 1991 și 2003, aproximativ 2500 de străini (exceptând pe cei din Republica Moldova) au primit cetățenia română. În marea lor majoritate, aceștia provin din țări arabe, în particular Siria, Iordania, Palestina, Liban, dar și Iran sau Turcia (vezi reprezentarea de mai jos).

Ceățeni străini care au primit cetățenia română,
1991–2003

Așadar, cetățenia română e acordată îndeosebi cetățenilor din state arabe (peste 70 la sută din cazuri), în timp ce proporția cetățenilor europeni sau americani e total insignifiantă (cu excepția italienilor).¹⁹

Situația este foarte asemănătoare și în anul 2004 când 254 de cetățeni străini au primit cetățenia română. Iată datele pentru principalele grupuri:

Cetățeni	Număr
Sirieni	40
Iranieni	39
Iordanieni	27
Irakieni	20
Libanezi	20
Albanezi	17
Apatrizi (născuți în Grecia)	15
Turci	11
Iugoslavi	9
Ruși	8
Palestinieni	8
Apatrizi	8
Italieni	4
Egipteni	3

18 Informații și punct de vedere furnizate de Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA).

19 Estimare pe baza datelor din Monitorul Oficial.

Au mai primit cetățenia română câte doi cetățeni algerieni, greci și respectiv vietnamezi și câte un cetățean marocan, sudanez, somalez, bulgar, polonez, cubanez, ucrainean, belgian, bosniac, macedonean, libian, francez, armean, nigerian, tunisian, german, chinez, peruan și respectiv columbian.

Tot în 2004, spre comparație, au primit cetățenia română 259 de cetățeni din Republica Moldova, 57 din Israel și 70 de apatrizi (foști cetățeni români născuți în România).

Analiza comparativă a datelor statistice privind numărul cetățenilor cu ședere permanentă sau temporară în România (vezi tabelele din capitolele anterioare) și situația acordării cetățeniei române duce la câteva concluzii interesante. Mai întâi, sirienii sunt cei mai numeroși atât în privința stabilirii în țara noastră, cât și în ce privește dobândirea cetățeniei.

Aceeași tendință se înregistrează și cazul iordanienilor, libanezilor, irakienilor sau iranienilor care se află în număr mare pe teritoriul României și care încearcă să se stabilească aici, inclusiv prin procedura dobândirii cetățeniei.

În schimb, deși constituie comunități considerabile numeric, desigur la proporțiile situației din România, turcii (cca 9% din totalul străinilor din România) și chinezii (cca 8%) nu se numără decât la nivel redus printre persoanele care au dobândit cetățenia română (turcii – sub 4%, iar chinezii sub 1 procent). Explicația cea mai la îndemână pentru această situație se leagă de faptul că cetățenii statelor arabe mai sus menționate preferă să se stabilească în România din cauza situației politice tensionate de la ei de acasă, în timp ce turcii sau chinezii par să vină în țara noastră mai ales pentru afaceri.²⁰

Pe de altă parte, modalitatea de acordare a cetățeniei este apreciată de către unii solicitanți drept prea restrictivă sau greoaie.²¹ O mențiune specială privind politica statului român de non-atragere a unor noi cetățeni se referă la situația cetățenilor din Republica Moldova care, conform legislației în vigoare ar trebui să poată (re)dobândi în condiții speciale și implicit mult mai ușor cetățenia română. Numai că, din martie 2002, din considerente strict politice, acest proces a fost stopat (detalii în capitolul privind cetățenii moldoveni).

Cetățenia română nu se poate obține foarte ușor. O modalitate folosită de persoanele ce au dobândit o viză de lungă ședere este de a solicita prelungirea vizei, succesiv, pe o perioadă de până la un an, ajungând astfel să rămână în România pentru intervale lungi de timp. Apoi, cetățenii străini care au o ședere legală și continuă în România de cel puțin 6 ani (trei ani pentru cei căsătoriți cu cetățeni români) pot solicita stabilirea domiciliului pe teritoriul României. Stabilirea domiciliului este de fapt un drept de ședere permanentă, care conferă beneficiarului aceleași drepturi ca în cazul oricărui cetățean român.

²⁰ Idem.

²¹ Interviu cu un om de afaceri irakian, cu rezidență în România, a cărui cerere de acordare a cetățeniei a fost respinsă de două ori. Din motive lesne de înțeles, nu facem public numele acestuia.

VII. REFUGIAȚII – STATUT ȘI DREPTURI

Conform unei definiții generale, refugiații sunt cetățeni străini care din cauza persecuției pe motive de rasă, religie, naționalitate, opinie politică, apartenență la un grup social, persecuție suferită în țara de origine, se află într-o altă țară care le-a oferit protecție.

Spre deosebire de alți cetățeni străini care își aleg benevol destinația în funcție de interesele personale (care pot fi de mai multe feluri: reunificarea familiei, studii, muncă, interese de afaceri), refugiații fug din țara de origine din cauza diferitelor persecuții la care sunt supuși.

Regimul refugiaților în România este reglementat în concordanță cu rezoluțiile 90/627/CEE și 95/1110/CE.

În România, Oficiul Național pentru Refugiați (ONR) are rolul de coordonator al tuturor instituțiilor cu atribuții în domeniul integrării sociale a refugiaților. Un alt rol important al ONR constă în monitorizarea tuturor cazurilor individuale atât în timpul programului de integrare, cât și după plecarea refugiatului în comunitatea locală. De asemenea, ONR oferă asistență punctuală refugiaților aflați în dificultate, în special prin intermediul serviciilor de consiliere și derulează campanii de informare a populației României cu privire la refugiați.

Ajunși în România, solicitanții de azil depun o cerere scrisă apoi parcurg o procedură în timpul căreia sunt investigate motivele pentru care cer azil, după care ONR le acordă sau nu protecția cerută. În cazul unui refuz, solicitanții de azil au dreptul să repete procedura în instanță, aceasta urmând să dea verdictul dacă ONR a greșit sau nu în decizia luată. În cazul în care și în instanță sunt refuzați, solicitanții sunt obligați să părăsească țara în termen de maximum 15 zile. În România, rata de admisibilitate (de oferire a statutului de refugiat) este de aproximativ 10 la sută.²²

Potrivit legislației române pot fi acordate următoarele forme de protecție:

- statut de refugiat (conform Convenției de la Geneva din 1951 și Protocolului de la New York din 1967)
- protecție umanitară condiționată (în special în baza articolului 3 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului)
- protecție temporară (care nu este un statut în sine, ci mai curând un mecanism de asigurare a unei protecții temporare pentru persoanele provenite din zone de conflict armat în care România nu este parte).

Activitatea Oficiului Național pentru Refugiați (ONR) este reglementată de Ordonanța de Guvern nr. 102/2000 privind statutul și regimul refugiaților în România, aprobată cu modificări prin Legea nr. 323/2001 și Ordonanța de Guvern nr. 13/2002.

Conform legii, refugiații au teoretic acces la drepturile economice și sociale în aceleași condiții ca și cetățenii români. Accesul la acest gen de drepturi este prevăzut în Ordonanța nr. 44/2004 privind integrarea socială a străinilor care au obținut o formă de protecție în România și anume: dreptul la un loc de muncă, dreptul la o locuință, dreptul la asistență medicală și asistență socială, asigurări sociale, dreptul la educație (conform art. 1). Începând din mai 2004, refugiații beneficiază gratis de toate formele de învățământ, dar nu au în schimb nici un fel de drepturi politice (de a vota sau de a fi aleși spre exemplu).

Refugiații au totodată dreptul să beneficieze de servicii adaptate nevoilor și situației speciale în care se află, servicii oferite de instituțiile statului și/sau de organizații non-guvernamentale.

---

²² Interviu cu Mircea Radu, director al Departamentului de Integrare Socială din cadrul Oficiului Național pentru Refugiați.

Pe de altă parte, refugiații au dreptul la servicii specializate – orientare culturală, consiliere și cursuri de învățare a limbii române, în prima fază a șederii lor în România, servicii reunite în programe de integrare. Includerea în acest gen de programe se face în urma unei evaluări a situației individuale sau familiale, care urmărește cunoașterea gradului și a măsurii de acoperire a nevoii de asistență în vederea facilitării integrării. În urma acestei evaluări se elaborează un plan individual sau familial de integrare, care presupune o abordare globală (problemele unei persoane fiind interdependente). Programele de integrare desfășurate în baza planurilor individuale urmăresc activarea persoanelor participante, dar și evitarea inducerii dependenței (conștientizarea beneficiarilor cu privire la scopul asistenței, activitățile și durata acesteia).²³

Condiția de refugiat rămâne valabilă pe timp nelimitat, chiar dacă situația în țara de origine s-a îmbunătățit. După o perioadă de ședere de opt ani, conform legii, refugiatul poate primi cetățenia română, dacă solicită acest lucru. În Uniunea Europeană perioada de ședere obligatorie în țara respectivă este mai mică, de aproximativ 4-5 ani.

În România există patru centre de cazare pentru refugiați, dintre care două în București și câte unul în Timișoara și Galați. Un nou centru este preconizat să fie construit în Maramureș. Alte două centre de tranzit există la Otopeni și Constanța.

În România există mai multe organizații și instituții care se ocupă de problemele refugiaților, cele mai importante fiind: Inaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA), Organizația Femeilor Refugiate din România, Consiliul Național Român pentru Refugiați (CNRR), Salvați Copiii, Serviciul Iezuiților pentru Refugiați (JRS) și Organizația Internațională pentru Migrație.

• statistici și problematică •

În lume sunt înregistrați anual între 18 și 20 de milioane de refugiați, cei mai mulți dintre aceștia provenind din țări africane sau state aflate în curs de dezvoltare. Doar o foarte mică parte a acestora ajunge însă în România, și cu toate acestea, țara noastră tinde să se transforme tot mai mult dintr-o rută de tranzit într-o destinație a persoanelor în căutare de azil.

În România, cadrul legislativ, practicile și asistența guvernamentală adresate refugiaților în vederea integrării s-a dezvoltat destul de mult după 1989. Statul a preluat o parte din aceste atribuții, însă mai sunt destule lipsuri generate de lipsa de coerență a actelor normative și de un mod restrictiv de aplicare.

La mijlocul anului 2005, în România erau înregistrați oficial 858 de străini cu o formă de protecție recunoscută, mai exact refugiați sau străini cu protecție umanitară condiționată.²⁴

Datele oficiale mai arată că în perioada 1991 - iulie 2005 au depus cereri oficiale pentru obținerea azilului un număr de 14.920 de persoane. Perioada de maxim în ceea ce privește numărul solicitărilor a fost înregistrată între anii 1991-2001, iar după un scurt recul în ultima vreme se înregistrează de asemenea o creștere a solicitărilor.

Din cele 14.920 de cereri depuse, Oficiul Național pentru Refugiați a aprobat în primă instanță 2175 de cereri (cele mai multe în baza Convenției de la Geneva din 1951), ulterior fiind adoptate în instanță alte 414 cereri. Rezultă astfel că în 14 ani de zile România a acceptat ca 2589 de persoane să dobândească statutul de refugiat.

Cereri de azil		
An	Nr. cereri	Aprobate
2000	1.366	171
2001	2.280	205
2002	1.151	188
2003	1.077	206

²³ Vasile Drăgoi, Integrarea refugaților în societatea românească – ghid adresat funcționarilor publici, Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2005, pp 17-18.

²⁴ Interviu cu Mircea Radu, director al Departamentului de Integrare Socială din cadrul Oficiului Național pentru Refugiați.

Au fost respinse 10.854 cereri de azil (73 la sută din totalul cererilor depuse), alte 985 de cereri au fost retrase, iar 517 persoane s-au repatriat voluntar. „Sunt respinse atât de multe cereri pentru că solicitanții nu demonstrează că au motive reale de persecuție. Mulți vin în România invocând sărăcia, dar aceasta nu reprezintă un motiv pentru a primi statutul de refugiat”, spune un oficial ONR.²⁵

După țara de origine, situația cererilor de azil din 1991 până la 31 iulie 2005 se prezintă în felul următor, conform datelor oferite de ONR:

Țara de origine	Număr de cereri de azil
Irak	3089
Bangladesh	2516
Afganistan	1522
Pakistan	980
Somalia	822
India	800
Iran	799
China	461
Sri Lanka	459
Turcia	436
Albania	353
Sudan	289
Congo	256
Palestina	237
Siria	189

Aproximativ 40% dintre străinii care cer să primească statutul de refugiat sunt tineri cu vârste între 18 și 35 de ani.

În 2003, aproape 40% dintre refugiații din România cu vârste cuprinse între 18-60 de ani, atât femei cât și bărbați, aveau certificate care le atestau pregătirea în domeniul asistenței medicale, în medicină, marketing, management, filosofie, educație și în domenii tehnice, și aproape 40% dintre aceștia lucrau în muncă necalificată, comerț, educație, relații publice.

Restul, aproape 60 de procente nu au avut nici un fel de experiență profesională în țara de origine, toate aceste lucruri făcând ca ei să aibă **șanse foarte reduse pe piața muncii** din România. „Refugiații își găsesc cu greu un loc de muncă pentru că cei mai mulți au plecat din țara lor fără acte de studii sau documentele personale de bază, iar fără acestea nu poți să te angajezi”, spune un reprezentant al unei organizații ce se ocupă de drepturile refugiaților. „De aceea, majoritatea refugiaților lucrează ca muncitori necalificați. Nici la nivelul Ministerului Educației nu există o metodologie prin care să se poată recunoaște nivelul de studii, de aceea oameni care în țara lor au fost doctori sau profesori aici trebuie să fie paznici”.²⁶

Programele de calificare profesională lipsesc aproape cu desăvârșire. „Realitatea este că deși există o obligație legală, cursuri de calificare nu se prea fac. Agenția pentru Ocuparea Forței de Muncă, care ar trebui să le organizeze, nu prea face acest lucru”, recunoaște franc un oficial ONR.²⁷

Probleme majore sunt cauzate și de insuficiența fondurilor bugetare alocate. Spre exemplu, un solicitant de azil primește lunar circa 900 mii lei, nu are dreptul legal la muncă, iar din acești bani trebuie să acopere majoritatea cheltuielilor personale sau ale familiei.

O altă problemă majoră a refugiaților este legată de **lipsa locuințelor**. Timp de un an ei pot beneficia de cazare în centrele de refugiați, iar după aceea se pot muta într-o comunitate locală. Dacă nu obțin o locuință socială (lucru aproape imposibil), pot închiria o locuință,

25 Idem.

26 Interviu cu Denise Pangop, asistentă de program în cadrul Organizației Femeilor Refugiate din România.

27 Interviu cu Mircea Radu, director al Departamentului de Integrare Socială din cadrul Oficiului Național pentru Refugiați.

urmând ca ONR să le plătească jumătate din chirie timp de un an. Aceste lucruri sunt frumoase numai pe hârtie, de drepturile legale beneficiind foarte puțină lume, după cum a spus un refugiat care a dorit să rămână anonim.

În plus, au existat mai multe situații în care copiii unor refugiați nu au beneficiat de alocație pentru că nu aveau acte de naștere doveditoare.

Cu referire la **problema accesului la servicii medicale**, prevederile din ordonanța 44 nu sunt aplicate și interpretate corect în ceea ce privește asigurările de sănătate, consideră experții din domeniu. „Refugiații care au dobândit statutul înainte de 2004 ar trebui să aibă posibilitatea să plătească asigurări de sănătate începând cu 2004, ca să nu se mai creeze confuzii legate de începutul efectuării plății acestor asigurări. Din păcate, însă, Casa de Asigurări de Sănătate a Municipiului București refuză să interpreteze această prevedere în acest sens. Deciziile Curții în cazurile pe care le-am sprijinit subliniază această soluție, nu cea a CAS. Acest lucru ridică o mare problemă în momentul în care trebuie să-și depună actele pentru domiciliu, pentru că trebuie să facă dovada asigurărilor de sănătate. Astfel, oamenii, în loc să treacă printr-o procedură contencioasă și să aștepte o jumătate de an ca să-și vadă problema reglementată, preferă să plătească cu trei ani în urmă, deși banii care li se încasează nu au nici o bază legală”, ne-a declarat un reprezentant al unei organizații ce se ocupă de drepturile refugiaților.²⁸

Una dintre marile probleme pe care le întâmpină refugiații este **necunoașterea limbii române**, ceea ce îngreunează integrarea lor socială în societatea românească. În perioada mai 2004-mai 2005 doar 126 de străini au intrat în programele oficiale de integrare. “Dacă nu știi limba, cum e cazul mai tuturor, nu te descurci nicăieri, nici la angajare, nici la doctor, nici la primărie, iar mulți oameni nu au răbdare să te asculte și să te înțeleagă”, a reieșit din discuțiile cu experți.²⁹

Refugiații consideră că **procedurile de obținere a cetățeniei române sunt greoaie**. Forumul Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA) a asistat, din 2001 până în 2005, 27 de persoane și a consiliat sute de persoane în vederea obținerii cetățeniei. Numai 14 au obținut cetățenia română, 7 au fost respinși și 6 se află încă în procedură. „Procedura e lungă, poate să dureze și un an și jumătate. Înainte să ajungi la cetățenie, trebuie să parcurgi procedura de stabilire a domiciliului, care are și ea niște etape, un dosar, o perioadă de așteptare și mai mult decât atât, nu a fost accesibilă refugiaților tot anul trecut, iar persoanelor cu protecție umanitară nu le este accesibilă nici acum. Între 2003 -2004, deși aveau dreptul de a solicita cetățenia, erau în imposibilitatea de a-și depune dosarul pentru că nu exista o procedură de stabilire a domiciliului în România. Comisia pentru Cetățenie a înregistrat dosarele lor, dar a suspendat procesarea lor până la stabilirea domiciliului. În cele din urmă, la începutul anului 2005 au intrat în procedura de stabilire a domiciliului oamenii care făcuseră cererea în 2004 și abia în septembrie au avut interviu la Comisia pentru Cetățenie, după ce au fost aproape doi ani plimbați pe drumuri”, spune un reprezentant al ARCA.³⁰

Motivul principal de respingere a cererilor monitorizate de ARCA a fost cunoașterea insuficientă a prevederilor Constituției României, istoriei, geografiei și culturii românești. În două cazuri, decizia Comisiei pentru cetățenie a fost atacată în instanță. Pe baza notelor de interviu, Curtea a decis că au cunoștințe suficiente de cultură și civilizație românească și a acordat cetățenia română.

Cei mai mulți dintre refugiații din România (peste 90 la sută) trăiesc în București, fiecare dintre aceștia asociindu-se comunităților din țara de origine. Există astfel, pentru a da un exemplu, o comunitate a irakienilor din România, nu o comunitate a refugiaților irakieni. Apartenența la un grup similar lingvistic, religios și cultural îi ajută cel mai adesea pe refugiați să găsească mai ușor o locuință, un loc de muncă etc.

Diferențele culturale constituie adesea o piedică. Unii bărbați musulmani, spre exemplu, confrunțați cu situația de a avea șef o femeie, au suferit un adevărat șoc datorat diferențelor culturale. Pe de altă parte, românii continuă să fie reticenți, iar uneori chiar ostili unor persoane străine văzute uneori ca o amenințare. „Mulți dintre refugiați sunt de culoare și asimilați cetățenilor străini care – spre exemplu – au lăsat chitanțe foarte mari neplătite la telefon

28 Interviu cu Ecaterina Păcurar, director executiv al Forumului Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA).

29 Interviu cu Denise Pangop, asistentă de program în cadrul Organizației Femeilor Refugiate din România.

30 Interviu cu Ecaterina Păcurar, director executiv al Forumului Român pentru Refugiați și Migranți (ARCA).

sau la întreținere. De aceea, mulți români sunt suspicioși”, spune un refugiat, implicat în activități de ajutorare a acestora.³¹

Probleme majore legate de respectarea dreptului la asociere, al libertății de exprimare nu există. În ce privește libertatea religioasă autoritățile române nu pun piedici în acest sens, pentru credincioșii musulmani (majoritari în rândul solicitanților de azil) existând posibilitatea folosirii lăcașurilor de cult existente deja sau chiar a unor mini-moschei aflate în centrele de găzduire.

În schimb, prevederi privind educația în limba maternă a refugiaților nu există în legislație, statul roman asigurând – atunci când este nevoie – doar traducători, nu și cadre didactice. La fel, acest lucru este asigurat în foarte puține state europene, unde numărul refugiaților și implicit a problemelor asociate acestora sunt semnificativ mai mari.

Ca viitor stat membru al Uniunii Europene, România și-a asumat obligația să rezolve problemele legate de refugiați sau azil la standardele existente în UE. Dacă din punct de vedere legislativ aceste chestiuni sunt la un nivel acceptabil³², lipsa banilor și a unor inițiative concertate face să existe în continuare numeroase probleme.

---

31 Declarație publică a Mbelei Nzuzi, președinta Organizației Femeilor Refugiate din România.

32 Vezi în acest sens decizia Curții Europene a Drepturilor Omului care la începutul lunii noiembrie 2005 a respins cererea unui cetățean irakian care a dat în judecată statul român după ce i-a fost refuzată solicitarea de azil. Samir Saed Al-Kadumi a invocat că prin respingerea de către statul român a cererii de azil riscă să fie expulzat în Irak, unde ar putea fi supus la tratamente inumane. CEDO a hotărât că plângerea cetățeanului irakian este neîntemeiată, pe motiv că, deși în Irak mai sunt probleme de securitate, se remarcă o evoluție democratică. Totodată, Curtea a remarcat că România s-a abținut de la expulzarea forțată a solicitanților de azil irakieni, chiar dacă cererile le-au fost respinse.

VIII. COMUNITĂȚI ȘI GRUPURI ETNICE

• arabii și musulmanii •

Primii cetățeni aparținând unor state arabe (în special din Orientul Apropiat, dar și din Africa) ajung în România în anii '70-'80 când autoritățile de la București hotărăsc acceptarea câtorva mii de studenți ca parte a eforturilor oficiale de a extinde relațiile economice cu lumea a treia, dar și de a susține politica nonconformistă promovată atunci de regimul comunist. Acesta a fost începutul unei „colaborări” de aproape 20 de ani între România și blocul țărilor arabe, pe linia educației universitare, urmând îndeaproape politica de stat și interesele economice și comerciale ale regimului comunist. Asta deoarece, studenții străini – îndeosebi arabi bogăți - își plătesc studiile în valută atunci când nu beneficiază de bursă din partea statului.

Conform unor estimări, în 1982 în România erau aproximativ 20 de mii de studenți străini, mai mult de jumătate fiind arabi, iar dintre aceștia palestinienii reprezentând circa 6 mii de persoane.³³

Odată studiile terminate, cei mai mulți dintre acești studenți s-au reîntors în țările lor de origine, formând mici „contra-diaspore” vorbitoare de limbă română. Astfel de cercuri de foști studenți se găsesc în mai toate marile orașe ale Orientului Apropiat. Ministrul pentru Emigrație al Siriei aprecia, în 2002, că în Siria există aproximativ 30.000 de persoane care au urmat cursuri universitare în România. Mulți dintre aceștia au fost și încă sunt încadrați pe funcții importante în sectorul public, dar și cel privat.

Atrași de stilul relativ liber de viață care li se permisesese în România (studenții erau activ încurajați, de diverse persoane infiltrate în cercurile lor și uneori forțați de sistem, să cheltuiască abundent, având acces în locuri nepermise decât elitei comuniste) unii dintre foștii studenți se reîntorc, prin anii '80 dar mai ales după '90 pentru a întemeia familii aici în România și a deschide mici afaceri. Acesta este primul „val” de imigrație arabă în România, constituit, în majoritate, din foști studenți, acum aducând cu ei sume modeste de bani (2-10.000 USD) dar cu care, în acele timpuri, încă se mai putea începe o afacere de familie, de subzistență.

A urmat, în anii '92-'95, un aflux mic dar continuu de imigranți arabi, veniți în România în principal pentru afaceri. Schimburile economice și științifice cu lumea arabă scad dramatic în această perioadă. Odată cu schimbarea guvernului în '96, mulți arabi, unii care locuiseră în România mai mult de 15 ani, aleg sau sunt forțați să plece. Numărul membrilor comunității arabe se reduce drastic.

Anii 1997-2000 aduc în România numeroși refugiați irakieni și palestinieni. Se înregistrează sute de cereri de azil. Mulți dintre solicitanții primesc statutul de refugiat. Totuși, aceștia nu rămân în România, ci, atrași de posibilități mai mari în Occident, aleg să părăsească România după mai puțin de un an de ședere. Unii dintre solicitanții de azil nici nu mai așteaptă o rezoluție a statului român în cazul lor și părăsesc ilegal România. După 2002 numărul cererilor de azil se reduce foarte mult.

În prezent, odată cu ridicarea cuantumului investiției minime obligatorii la deschiderea unei firme de către un cetățean străin, la mai mult de 50.000 de EUR, se reduce foarte mult numărul celor care vin în România. Totuși, numărul de membri ai comunității arabe crește încet, dar constant.

La nivelul anului 2005 în România sunt 6.077 cetățeni proveniți din țări cu majoritate arabă³⁴, reprezentând 13% dintre toți străinii din țară. Dintre aceștia 1.235 au ședere permanentă. Între 2001 și 2003, aproximativ 2.275 astfel de cetățeni străini de etnie arabă au primit cetățenia română (91% dintre toți străinii, exceptând pe cei din Republica Moldova).

Arabii locuiesc cu preponderență în următoarele județe:

Județ	Număr persoane	Procent din total străini
București	3.133	51,6%
Cluj	499	8,2%
Timiș	463	7,6%
Constanța	412	6,8%
Ilfov	305	5%
Dolj	155	2,5%
Iași	150	2,4%
Bihor	118	1,9%
Argeș	67	1,1%
Bacău	65	1%

1. Ocupații

Arabii sunt cel mai adesea, în România ca și pretutindeni, comercianți. Ei dețin spații comerciale în marile centre en-gros, vând haine, încălțăminte, produse de uz gospodăresc și alte produse de nișe largi.

Următoarele scopuri ale șederii temporare sunt mai des întâlnite³⁵:

Scop	Activități comerciale	Studenti	Reîntregire familială	Căsătorie cu cetățeni români
Număr absolut	987	660	767	1.154
Procent din total	18,39%	12,30%	14,29%	21,50%

Nu există date certe care să precizeze exact obiectul activităților comerciale al celor 987 de arabi din tabelul de mai sus.

Totuși, din unele date pe care le deținem din teren, sunt câteva domenii în care se regăsesc semnificativ, printre care comerțul cu cafea sau producția și comerțul cu carne de pui.

2. Forme de asociere și de reprezentare identitară

Contrar imagologiei populare, atât arabii în general, cât și cei din România, nu își asumă cu toții o identitate unică, comună, predefinită și imuabilă. Dimpotrivă, greu de observat pentru românii majoritari, numeroase trăsături îi diferențiază pe arabi. Pe arabii din Iraqul de nord, spre exemplu, de cei din sud sau pe arabii din Golf de sirieni și de libanezi.

Arabii se recunosc și ca aparținând unor familii extinse și triburi³⁶, stabilind relații preferențiale cu membrii acelorași structuri. Adeseori relațiile de putere, respectul și precedența diplomatică se stabilesc, se confirmă și se exercită în rețelele formate în cadrul acestor familii extinse.

Cu toate acestea, există multe și importante elemente care îi unesc pe arabi.

Evident că vorbirea unor dialecte ale unei aceleiași limbi stabilește căi rapide și sigure de comunicare. Împărtășirea unor valori etice și sociale, a unor reprezentări sociale unesc în general oamenii; arabii nu fac excepție³⁷.

34 Este vorba de Algeria, Arabia Saudită, Bahrein, Emiratele Arabe Unite, Egipt, Iordania, Irak, Kuwait, Liban, Libia, Maroc, Palestina, Siria, Tunisia, Yemen.

35 Conform datelor furnizate de Autoritatea Națională pentru Străini.

36 Adeseori termenul „trib” în contextul civilizației arabe este utilizat peiorativ. El desemnează totuși o realitate cu nimic inferioară sau „suspectă”, aceea a asumării unei identități regionale, locale, în care relațiile familiale crează rețeaua pe care se construiește această identitate.

37 Este interesant aici de observat diferențele care apar între arabii din București față de cei din provincie, în particular Timișoara sau Cluj Napoca. La aceștia din urmă apar și identificări de genul „noi ardelenii” sau un accent aparte în vorbirea limbii române. Aceste elemente, cu siguranță, nu rămân neexploatate în jocul asumărilor și atribuirilor identitare.

Islamul, pe care mulți s-ar grăbi să-l califice drept liantul primar al etniei arabe, este, în realitate, un element care nu are nici pe departe importanța familiei sau a unor aspirații politice. Islamul este împărțit de multe alte etnii decât cea arabă, ceea ce îi scade forța coezivă; în particular, marea majoritate a arabilor sunt musulmani sunni (Iraqul este singura țară din regiune care are o majoritate shi'a). Cu toate acestea, având în vedere că multe dintre preceptele islamice au fost dezvoltate în strânsă conexiune cu cultura arabă, există în prezent, chiar și printre arabi, o dificultate în a clasifica un obicei, cutumă sau normă ca arabă sau islamică. Un exemplu standard în acest sens este „hijab”-ul, vălul; văl islamic sau arab?

Cât privește limba arabă, trebuie știut că limba arabă standard e folosită numai în mass media și, uneori, în literatură. Există cel puțin atâtea variante / dialecte ale acestei limbi câte țări arabe există. Specificitatea fonetică și de vocabular a acestor dialecte este un instrument utilizat de arabi în stabilirea originii partenerilor de discuție. Cum este firesc, arabi provenind din regiuni ale aceleiași țări, recunosc accentele specifice diferitelor zone și regiuni ale respectivei țări.

Arabii nu sunt omogeni nici din punct de vedere al trăsăturilor antropometrice. Acestea, culoarea pielii, structura osoasă și musculară etc, sunt, evident criterii de stabilire a originii diferitelor persoane din comunitatea arabă. Dacă pe aceste trăsături nu s-ar suprapune altele mai importante, cum sunt apartenența la un trib sau altul, simplele trăsături fizice nu ar constitui criterii de diferențiere.

Aspectele antropometrice, lingvistice, religioase, cutumiare și, în fine, cele de apartenență la o anumite familie și/sau trib sunt fundamentul pentru dezvoltarea unor aspecte și trăsături mai complexe, de ordin social și politic.

Surprinzător pentru români și pentru vestici, în general, este faptul că pe arabi îi unesc și multe aspecte care nu țin nicidecum de specificul etnic, cultural sau lingvistic, ci de cel politic.

Un prim astfel de liant, care îi unește pe toți arabii, este reprezentat de chestiunile care privesc lupta „sfântă” pentru independența pământului natal de sub dominația externă. Al doilea element de ordin politic este reprezentat de interesele, preocupările și rolurile pe care un anumit trib / familie le are în comunitatea largă arabă. Acest element unește pe toți cei care aparțin unui astfel de trib și, apoi, familiile care compun acel trib.

Un alt element important în coeziunea arabă este reprezentat de eforturile arabilor de a-și prezerva stilul de viață. Supus atât presiunilor de modernizare venite din partea unor cosmopoliți, dar și a unor forțe externe, stilul de viață arab a fost denigrat și catalogat ca barbar sau inferior. Valori tradiționale arabe au trebuit să capete noi forme de expresie în contextul formării statelor moderne; importanța familiei extinse și a tribului, dreptul de proprietate și moștenirile, modalitățile de reprezentare politică, rolul bărbaților și femeilor, atât în sfera publică, cât și în cea domestică, au suferit schimbări importante în lumea arabă în paralel cu restul lumii.

Astfel, arabul din diasporă, speră și luptă pentru a-și construi, într-o țară străină, o mică oază de liniște și pace. Aceste două cuvinte, „liniște” și „pace” apar cu o frecvență obsedantă în discursul arabilor din emigrație, atât cu referire la motivația preferinței pentru țara noii reședințe, cât și de obiectivele de viață personală și comunitară.

Cât privește viața personală, societatea arabă este patriarhală, pretinzând soției să renunțe la legăturile cu familia părinților ei și să se dedice în întregime familiei soțului. Cu toate acestea există cazuri, și nu puține, în care femei cu o descendență puternică, să facă apel la această descendență pentru a-și stabili un loc de forță în noua ei familie.

Soțiilor românce ale imigranților arabi arareori li se va cere să învețe limba arabă sau să poarte hijab (vălul), dar orice bărbat arab se va simți măgulit dacă soția sa o va face de bunăvoie. Există, printre imigranții arabi, un număr semnificativ dintre aceia care se opun ei înșiși principiilor tradiționale (reprezentat simbolic de hijab).

La nivel instituțional, există la ora actuală în România asociații ale etnicilor arabi, cu reprezentare atât în capitală, cât și în teritoriu. Liga Arabă Siriană este asociația cu cele mai multe filiale și membri. Liga a cumpărat un ziar în care apar articole scrise de membrii săi. Arabii sirieni, atât musulmani cât și creștini, se întâlnesc des, dar nu regulat, pentru a discuta atât probleme economice și de afaceri, dar și pe cele care țin de unitatea asociației. Au existat cazuri în care reprezentanții asociației au fost consultați cu privire la probitatea unuia sau altuia dintre sirienii din România. Au fost cazuri în care asociația a hotărât să nu susțină o

anume persoană. Există și o asociație a palestinienilor din România și una a libanezilor – mulți libanezi din România sunt creștini catolici. Irakienii aleg, în parte, asocierea într-o grupare religioasă shi'a (ceilalți, sunni, sunt „liberi”).

3. Mecanisme de integrare

Raporturile cu majoritatea română sunt guvernate de transferul de semnificație al conceptului arab de minoritate (dhimmi). Acest concept, aplicat creștinilor și evreilor în teritorii musulmane, este utilizat ca mecanism de construcție a diasporei arabe. Conceptul presupune că o minoritate, etnică sau religioasă, se va supune normelor „pământului”³⁸.

Problemele de integrare întâmpinate de arabii din România țin mai mult de aprehensiunile românilor, decât de alte elemente. Arabii sunt indivizi versatili și obișnuiți cu schimbările și călătoriile, chiar și cu cele prelungite, învață ușor limbi străine, deși nu ajung niciodată să le stăpânească pe deplin și nici nu ajung să poată „gândi” în altă limbă decât arabă, sunt atent și fini observatori ai obiceiurilor localnicilor fără a se erija prea des în judecăți de valoare, poate pentru simplu motiv că, oricum, cultura arabă, „este superioară”.

Dacă din punct de vedere religios, pentru sunni conceptul de „taqiya” este inacceptabil, din punct de vedere social și cultural el este acceptabil pentru toți. Taqiya înseamnă ascundere sau voalare. Acest principiu, alături de cel de dhimmi, marchează viața unui arab în afara țării sale. Aceste două principii limitează manifestările publice ale arabilor în afara țării de origine, îi îndeamnă, cu discreție, dar hotărâre, la păstrarea stilului propriu de viață. Totodată îi îndeamnă pe arabii aflați în afara unei țări arabe (uneori chiar dacă sunt într-o țară musulmană), să furnizeze celor din afara cercului de apropiați cât mai puține informații cu privire la stilul lor de viață, la preferințele, preocupările și interesele lor.

Nu se vor găsi arabi care să forțeze mâna cuiva pentru a accepta principii de viață arabă. și nici nu se vor găsi zeloși care să promoveze public interesele comunității. Întregul efort este ocultat, țintit cu precizie și eficiență pentru a-și atinge obiectivele, în absența unei recunoașteri publice.

Neavând repere în acest sens, arabii au probleme în a face cunoscute interesele lor celorlalți. Iar atunci când acest lucru este esențial pentru comunitate se poate ajunge la un adevărat impas. În general arabii sunt și doresc să fie cunoscuți ca fiind un factor de stabilitate socială și de progres economic.

Pragmatismul și realismul abordării aspectelor legate de afaceri spre deosebire de emotivitatea românilor au făcut, de-a lungul timpului, ca arabilor să le fie aplicate unele „etichete”. Se presupune, astfel, că un arab ar vinde orice pentru profit. Nimic mai greșit. Arabii sunt o nație deosebit de emotivă și pasională. Afacerile sunt însă chestiuni care trebuie abordate cu sânge rece pentru că altfel nu se poate obține profit. Cu toate acestea, cei mai mulți arabi dau sume semnificative ca „zakat” (danie).

Arabii, nefacând ei înșiși aprecieri generale decât cu multă precauție, nu au instrumente psihologice pentru a înfrunța reprezentările populare la adresa lor. Adesea aceste reprezentări le sunt chiar necunoscute. Discriminările al căror obiect sunt îi pun pe arabi într-o situație de excludere sau de auto-excludere, depinde de la caz la caz.

• turcii •

Dacă în România există o comunitate de circa 30 mii de etnici turci, urmași ai otomanilor care au sosit aici acum mai bine de 700 de ani, după 1990 în România au început să sosească și să se stabilească tot mai mulți cetățeni turci.

Majoritatea dintre aceștia au venit la început pentru a deschide o mică afacere, fiind urmași la scurt timp de industriași sau bancheri care au găsit în România un mediu propice de afaceri. Între cele două comunități legăturile sunt totuși destul de puține, turcii veniți în ultimii 15 ani preferând să își vadă de afacerile lor sau să se integreze într-o societate pe care o simt asemănătoare celei de origine.³⁹

38 Arabii consideră că pământul pe care locuiesc, fie că este al țării de origine sau nu, este „al lor” și nu vor pregeta nici un efort în a-l cinsti și proteja.

39 Date oferite public de Registrul Comerțului, actuale la nivelul lunii august 2005. Informațiile privind volumul schimburilor comerciale sunt preluate de la Ministerul Economiei și Comerțului.

Conform datelor oficiale furnizate de Autoritatea pentru Străini, la sfârșitul lunii septembrie 2005 se aflau legal înregistrați în România 6.750 cetățeni turci (288 cu drept de ședere permanentă, 5.167 cu drept de ședere temporară și 1.295 angajați în muncă). Un număr necunoscut dintre aceștia, dar oricum considerabil, sunt etnici kurzi. Aceștia li se mai adaugă și turcii cu cetățenie română, ceea ce face ca membrii acestei comunități să constituie unul dintre cele mai importante grupuri existente la această oră.

Demn de remarcat este și rolul economic major pe care îl are comunitatea turcă în relația cu România. Conform datelor furnizate de Registrul Comerțului, în România sunt înregistrate circa 9.500 de companii cu implicare turcească, al căror capital este de circa 485 milioane de dolari. Acest lucru are o influență benefică asupra relațiilor economice dintre România și Turcia, care au înregistrat în 2004 un volum total al schimburilor comerciale de circa 3 miliarde de Euro, în creștere cu 64,7 la sută față de anul 2003.⁴⁰

Factorul economic a impus și organizarea afaceriștilor turci, astfel încât aceștia să-și poată promova mai bine propriile interese. Asociația Oamenilor de Afaceri Turci este cea mai mare organizație de profil, reunind peste 100 de firme mari cu participație turcească.

Dar relațiile bune dintre România și Turcia nu se limitează doar la nivel economic. În ultimii 15 ani, între București și Ankara relațiile politice au fost mai mult decât cordiale, lucru ce s-a răsfârțat pozitiv și asupra comunității turce din România. Merită menționat în acest sens faptul că în 1994, în urma unui acord semnat de președinții din acea vreme, Suleyman Demirel și respectiv Ion Iliescu, se înființa la Constanța prima școală din cadrul „Lumina Educational Institutions” și anume Liceul Internațional de informatică. În anul următor începea să funcționeze Liceul internațional de informatică de la București, pentru ca în anul 1996 să fie înființată „The International School of Bucharest” (ISB). Toate acestea, deși sunt școli introduse în circuitul public, au particularitatea că fie au ca obiect de studiu limba turcă, fie sunt urmate de numeroși copii turci, îndeosebi de cei care provin din familii cu un standard financiar mai ridicat.

Astfel, în anul școlar 2004-2005, din cei 371 de elevi care au frecventat cursurile Scolii Internaționale București, 124 au fost copii turci – 87 la școala primară și 37 la școala secundară. Numărul acestora e în creștere, ajungând la peste 150 de copii în anul școlar următor. De regulă, aceștia sunt copii ai personalului ambasadei, ai oamenilor de afaceri sau ai angajaților companiilor turce din România, iar numărul lor în creștere constantă arată că numărul cetățenilor turci din țara noastră e de asemenea constant ascendent, dar și faptul că familiile turce sunt decise să locuiască aici pentru perioade mai lungi de timp. La ISB, limba turcă poate fi studiată atât de elevii turci, cât și de cei de alte naționalități. Pentru primii, orele de limba turcă sunt cuprinse în programa de învățământ, iar ceilalți, dacă doresc, o pot învăța după orele de curs.⁴¹

Cel mai mare număr de cetățeni turci se găsesc, ca și în cazul celorlalți străini, în București unde locuiesc 2.277 de persoane, ceea ce reprezintă 14,37% din totalul străinilor din capitală. Urmează județul Ifov, văzut firește ca o „anexă” a Bucureștiului, cu 568 de persoane, reprezentând 22,46% din totalul străinilor. Constanța este următoarea locație cu un număr semnificativ de persoane, cu 531 cetățeni turci (22,30% din totalul străinilor). Urmează în ordine județele Prahova, Cluj, Brăila și Galați.

O explicație pentru prezența preponderentă a turcilor în București și în sud-estul țării e legată de atracția acestora pentru aglomerările urbane ca și pentru proximitatea centrelor de putere asociate cu administrația centrală.⁴²

---

40 „Turcii și românii au multe în comun, începând cu bucătăria și terminând cu o sumedenie de cuvinte la fel, cum ar fi bacșis, rahat sau tembel, care la noi înseamnă un om care nu are chef de nimic. În România mă simt aproape ca acasă (...) Noi avem o vorbă care spune că țara nu-i acolo unde te-ai născut, ci acolo unde mănânci. Or, figurat vorbind, eu acum <<mănânc>>, adică trăiesc aici, în România, și-mi place foarte mult”, declara Omer Tetik, vicepreședintele băncii turce Finans Bank într-un interviu pentru cotidianul Adevărul din 8 august 2005. Omer Tetik era căsătorit cu o româncă și spera ca în scurt timp să obțină cetățenia română.

41 Conform cotidianului Adevărul, 8 august 2005.

42 Aprecieri obținute de autorii raportului prin interpretarea datelor oficiale disponibile.

La nivelul României principalele scopuri ale prezentei cetățenilor turci sunt, în ordine, activitățile comerciale (25,95% din cazuri), angajarea în muncă (23,64%), căsătoria cu un cetățean român (21,85%), reîntregirea familială (15,99%) și detașarea locului de muncă (4,05% din cazuri).

Cetățenii turci prezintă o rată semnificativ mai mare de angajare în muncă (23,64% din cazuri) decât străinii proveniți din țări arabe în general (2,63%) sau din Iran (1,20%). Acest lucru exprimă o stare de fapt care merită înțeleasă și de apreciat în contextul fenomenului imigrației.

Arabii și iranienii au – din punct de vedere cultural - o propensiune mai accentuată către independența financiară, și prin aceasta, către independența personală. Aceștia refuză în general să se angajeze în muncă pentru un alt individ și, în cazul în care sunt forțați să o facă, o consideră ca un eșec personal. În schimb, pentru un turc, ca și pentru români, acest lucru nu este valabil, chiar din contră.⁴³

Forme de asociere și de reprezentare identitară

Cetățenii turci nu prezintă un tablou omogen din punct de vedere etnic. Circa 20 la sută dintre aceștia ar fi etnici kurzi, numai că această cifră reprezintă doar o estimare. Cert este doar că există un factor de promovare a emigrației etnicilor kurzi din Turcia (push factor) și anume conflictul pe care aceștia îl au cu statul turc în privința drepturilor culturale.

Asocierea și reprezentarea identitară depășește așadar granițele etnicității, în special înspre dimensiuni profesionale. Există centre și asociații ale oamenilor de afaceri turci în care aceștia își găsesc un sprijin limitat în construcția unei identități. Totuși aceste centre nu au o greutate decisivă în contextul integrării.

Pe de altă parte, în ceea ce privește respectarea dreptului la liberă credință, musulmanii din România nu întâmpină probleme deosebite. Există circa 80 de lăcașuri de cult (geamii) musulmane în țara noastră, construite în primă instanță pentru cei circa 70 de mii de cetățeni români de religie islamică, dar aparținând diferitelor minorități naționale (turci, tătari, albanezi etc). Oricum, acestea pot fi folosite liber de orice credincios musulman.

Ca lăcașuri de cult mai importante ar fi moscheea și geamia "Hunchiar" din Constanța, geamia "Esma han Sultan" din Mangalia, care este totodată cea mai veche din țară, geamiile din Medgidia, Cernavodă, Hârșova, Tulcea, Babadag, Măcin sau Isaccea. Aceste lăcașuri de cult enumerate mai sus sunt declarate monumente istorice.

Mulți dintre musulmanii din România, îndeosebi cetățenii turci, tind să se roage în locurile care le sunt cel mai la îndemână. „Acum turcii și-au făcut locuri de rugăciune în case sau în apartamente. Ei se roagă acolo unde le este mai comod, nu acolo unde rugăciunea este primită de o mie de ori mai mult”, spune Safet Osman, soția imamului Bucureștiului.⁴⁴

Pe de altă parte, cultul musulman are în proprietate 108 cimitire, dar acest număr pare să fie prea mic, cel puțin în București problema locurilor de înmormântare fiind una acută. Există doar un cimitir al eroilor turci, în zona Ghencea, dar în care nu pot fi îngropați morții decât cu acordul ambasadei Turciei. Mai există o zonă în cadrul cimitirului din Străulești, dar aici locurile de veci sunt extrem de scumpe.

• kurzii •

Despre kurzii din România se cunosc foarte puține lucruri cu certitudine. Dificultatea surprinderii situației kurzilor din România derivă, în principal, din faptul că aceștia sunt cetățeni ai mai multor state (Turcia, Siria, Irak etc.), iar autoritățile române nu investighează etnia unei persoane odată cu procesarea datelor de stare civilă pentru intrarea și șederea în România. Astfel, orice date care se vehiculează cu privire la numărul acestora în România, ca și despre activitățile lor, trebuiesc privite cu circumspecție.

Ce se cunoaște despre kurzi este faptul că aceștia au creat la Constanța în 1995 o asociație cu scop cultural. Aceasta a fost desființată în 1998. În 2000 s-a deschis o nouă asociație cu

43 Idem.

44 Conform cotidianului Adevărul, 8 august 2005.

sediul la București. Alte orașe în care reprezentanți ai acestei asociații spun că se găsesc un număr mai mare de kurzi sunt Alexandria, Brăila, Brașov, Slatina, Târgu Mureș.

Scopurile șederii etnicilor kurzi în România se leagă, în mare, de activități comerciale și aducătoare de profit. Domeniile de interes pentru aceștia sunt industria alimentară, de prelucrare a aluminiului, panificație, comerț cu cherestea, covoare, nuci sau semințe de dovleac pentru export, haine, bijuterii, îngrășăminte, au magazine de electrice și lămpi, restaurante etc.⁴⁵

Asociația Kurzilor din București estimează că în România sunt aproximativ 3-4.000 de etnici kurzi, cu mai multe cetățenii, în majoritate turcă, dar și siriană sau irakiană. Rezultă, astfel, într-o estimare generală, că aproximativ 80 la sută dintre cetățenii turci, sirieni și irakieni din România sunt de etnie kurdă. Interesant este faptul că aproximativ același procent, respectiv 80% dintre kurzi, ar fi bărbați căsătoriți cu femei românce.

Cum etnicitatea nu este verificată la intrarea în țară, corectitudinea diferitelor aprecieri asupra etnicilor kurzi din România nu poate fi stabilită cu precizie. Aspectul etnicității este, de fapt, irelevant în contextul imigrației. Atât politicile statului, cât și reacția oamenilor în contexte de viață comune, nu țin cel mai adesea cont de etnicitate (nici măcar de nevoile reale de acțiune într-un domeniu sau altul al imigrației), ci de reprezentările populare. Pentru aceasta, faptul că etnicii kurzi consideră că numărul lor în România este undeva în jurul cifrei de 3.500 este relevant pentru percepția proprie ca și pentru eforturile și responsabilitățile pe care și le asumă în procesul integrării.

Din declarațiile reprezentanților asociației mai reiese faptul că liantul etnic este deosebit de puternic în cazul kurzilor și depășește în forță pe cel al cetățeniei. Astfel, la sediul Asociației din București se întâlnesc adesea kurzi proveniți din mai multe țări.

Asociația întreține relații de prietenie cu asociații ale kurzilor din alte țări europene. În același timp, kurzii din România sunt deosebit de preocupați și bine informați cu privire la demersurile organismelor internaționale, cât și ale unor state europene cu privire la cauza recunoașterii kurzilor ca minoritate etnică în Turcia, dar și cu privire la cazul lui Abdullah Ocalan, liderul mișcării de emancipare a kurzilor, în prezent aflat în detenție în Turcia.⁴⁶

Raporturile cu majoritatea română nu prezintă particularități față de relațiile tipice ale orientailor cu românii. Ce îi apropie și mai mult este identitatea comună atribuită lor de către români care nu fac cel mai adesea diferență între un arab, un turc sau un kurd.

• iraniienii •

Datele oficiale arată că în România sunt 913 cetățeni iranieni⁴⁷. Până în anul 2003, circa 11 la sută dintre toți străinii care au primit cetățenia română erau iranieni. Scopurile reale ale prezenței cetățenilor iranieni în România trebuie să înțelese dincolo de datele statistice. Conform acestora, 45,02 la sută dintre iranieni sunt înregistrați ca având șederea în România fie în baza căsătoriei cu un cetățean român, fie cu scopul reîntregirii familiale. Pe de altă parte, doar 19,6 la sută au venit aici cu scopul de a derula activități comerciale.

Cei mai mulți dintre iranieni (într-un procent de 67,5%) locuiesc în București, circa 8 % în Timișoara, iar restul în alte orașe ale României.

Pentru iraniienii care au primit cetățenia română, procentele de mai sus își mențin ordinea, dar sunt ușor mai mari (73% locuiesc în București și respectiv 11% în Timișoara). În București, cetățenii iranieni care au primit cetățenia română preferă sectorul 6 unde locuiesc 28% dintre aceștia, urmat de sectorul 5 unde locuiesc 24%, și de sectorul 4 unde locuiesc 19%.

Preocupările profesionale ale iraniienilor din România nu diferă substanțial de cele ale arabilor ori kurzilor. Majoritatea iraniienilor sunt angrenați în activități aducătoare de profit, în particular comerțul. O formă aparte de activitate comercială este schimbul valutar, asta deoarece cetățeni iranieni dețin numeroase birouri de schimb valutar în București.

45 Interviu cu un reprezentant al Asociației Kurzilor din România.

46 Idem.

47 Conform datelor Autorității pentru Străini (ApS).

• chinezii •

Conform datelor oficiale, în România există circa 4.000 de cetățeni chinezi. Dintre aceștia 3.874 au statut de ședere temporară, iar 251 drept de ședere permanentă. Numai 375 dintre chinezi sunt înregistrați ca având permise de muncă, ceea ce nu înseamnă că restul muncesc ilegal, ci doar că folosesc alte modalități de a lucra sau desfășura afaceri în România. Alte câteva zeci de cetățeni chinezi se află aici pentru a studia (există spre exemplu doar 16 studenți la medicină în București).⁴⁸

Pe de altă parte, la recensământul populației din anul 2002 alți 2.048 de cetățeni români s-au declarat etnici chinezi, iar 2.060 ca având chineza drept limbă maternă. Lucrul este aparent surprinzător deoarece chinezii sunt singura comunitate etnică (cu excepția celor aparținând minorităților naționale istorice) care și-a asumat în mod deschis apartenența etnică. Desigur, mai există și alți străini cu cetățenie română care și-au declarat originea etnică diferită, numai că acest lucru s-a întâmplat la nivel parțial (dovadă că nu se "regăsesc" în statistici), spre deosebire de chinezi care au făcut-o în corpore. Spre exemplificare, doar alți 8.353 de cetățeni români și-au asumat originea etnică diferită, iar alți 7.419 au spus că au altă limbă maternă decât româna.⁴⁹

Credem că nu greșim dacă spunem că acest lucru ține de mentalitatea chinezilor, care țin să-și păstreze sau afirme deschis diferența, care încearcă să se integreze în spațiul în care locuiesc, dar prin păstrarea nealterată a specificului cultural și lingvistic.

Revenind, trebuie spus că majoritatea chinezilor din România sunt veniți aici după anul 1989 îndeosebi pentru afaceri sau ca reprezentanți ai unor firme chineze. Un număr foarte mic este cel al tinerilor sosiți la studii. România este una dintre țările considerate de chinezi drept "aproprate", explicația constând în relațiile politice bune de dinainte de căderea regimului comunist. Apartenența la același bloc ideologic a făcut ca România să fie destul de prezentă pe piața chineză îndeosebi cu produse industriale (televizoare, frigidere, oțel, îngrășăminte etc), dar și culturale (filme îndeosebi), ceea ce a creat imaginea unei țări frumoase și prospere economic.

Primiți cu simpatie la început și găsind un vad bun pentru afacerile lor, tot mai mulți chinezi au ales să facă afaceri în România, iar unii chiar să-și construiască o viață aici. În primii ani ai deceniului al nouălea numărul chinezilor a crescut simțitor (estimări neoficiale vorbesc de circa 20 de mii de chinezi în anii 1996-1997), dar odată cu apariția pericolului SARS și implicit a înăsprii condițiilor de obținere a unei vize, tot mai puțini au mai ales România ca destinație.

La această oră există nu mai puțin de 8000 de societăți comerciale înființate în România de către chinezi, ceea ce înseamnă aproape câte două pentru fiecare persoană aflată legal aici. Cum numărul restaurantelor chinezești este foarte mic (cel mult câteva zeci în întreaga țară), iar cel al cabinetelor de medicină tradițională sau al întreprinderilor productive și mai mic, rezultă că, în majoritate, comunitatea chineză se ocupă preponderent de comerț.

Acest lucru are o influență pozitivă asupra relațiilor bilaterale. Anul trecut volumul schimburilor comerciale dintre România și China a fost de circa 1,3 miliarde de lei, cea mai mare parte a acestei sume fiind datorată micilor oameni de afaceri din țara noastră.

Forme de asociere și de reprezentare identitară

Majoritatea chinezilor din România sunt stabiliți în București ca și în marile orașe (Timișoara, Iași, Cluj sau Constanța). Apropierea de capitală, dar și prețurile locuințelor și al terenurilor mai scăzute au determinat o masivă instalare a chinezilor în cartierul Colentina din București, care și-a câștigat astfel renumele de "cartierul chinezesc". Aici a început deja construcția unui complex comercial și de locuințe despre care se estimează că va costa 100 de milioane de euro. Astfel, pe un teren de 80 de hectare, un grup românesc de firme construiește un mall, 12 blocuri cu 600 de apartamente pentru chinezi, o clădire de birouri și 120.000 mp de spații comerciale. Planurile de a face în zonă un China Town încep așadar să prindă contur.⁵⁰

48 Conform datelor Autorității pentru Străini (ApS).

49 Conform datelor oficiale din Recensământul populației și locuințelor, 2002.

Cum în China există nu mai puțin de 56 de comunități etnice oficial recunoscute este normal ca și în România să existe o diversitate de persoane aparținând diferitelor grupuri, astfel că și la noi se pot întâlni chinezi mongoloizi, xibo sau hani. Totuși cei mai mulți chinezi aparțin grupului majoritar, Han, care și în China constituie circa 90 la sută din totalul populației.

Guvernul de la Beijing îi consideră drept chinezi din diasporă și de aceea încearcă să-i ajute cât mai mult, ca să se integreze optim în noua lor țară.⁵¹

La această oră sunt constituite 15 organizații sau asociații ale chinezilor din România, majoritatea cu caracter economic sau cultural. O trăsătură specifică a acestor organizații este dată de faptul că ele sunt constituite din grupuri de persoane care la origine aparțin unei aceleiași comunități din China (fie că este vorba de comunitate familială, respectiv grupuri înrudite sau provenind din aceeași localitate, regiune).⁵² Dintre cele mai importante și mai active organizații menționăm: Federația Generală a Oamenilor de Afaceri din România, Uniunea Tinerilor Chinezi, Asociația Chinezilor din Fujian, Uniunea Chineză pentru Promovarea Păcii și Reunirea Țării. Sunt editate trei publicații în limba chineză, dar audiența lor este restrânsă la nivelul grupului etnic.

Activități culturale se organizează la fiecare dintre sărbătorile chinezești importante, îndeosebi de Anul Nou chinezesc sau de Sărbătoarea Lunii.

Deși la un moment dat au existat o școală și o grădiniță în limba chineză, la acest moment nu mai există vreo astfel de inițiativă, în primul rând pentru că nu există interes pentru așa ceva: oamenii au venit să facă bani, numărul familiilor mixte este foarte mic, în plus există obiceiul ca, odată ce a venit vremea să meargă la școală, copiii chinezi sunt trimiși în China să învețe. În România, copiii merg cel mult la grădiniță sau sunt crescuți de bone române. „Există totuși posibilitatea de a înființa o școală primară numai dacă se vor găsi soluții pentru depășirea numeroaselor dificultăți: un sediu, găsirea unor profesori calificați sau rezolvarea obținerii invitațiilor și vizelor pentru cadre din China”, consideră oficialii chinezi.⁵³

Din discuții cu reprezentanți ai comunității chineze din România a reieșit că aceștia se confruntă cu mai multe probleme. Obținerea vizelor de intrare este una dintre cele mai presante, condițiile impuse de statul român fiind apreciate drept excesiv de restrictive. Alta este legată de necunoașterea limbii române și de aici dificultăți de comunicare cu majoritatea. „Pentru noi, oamenii de afaceri, faptul că ne facem înțeleși mai greu duce mai mereu la probleme cu Poliția, cu Garda Financiară etc. Nu de puține ori, chinezii de aici nu sunt tratați precum majoritatea”, spune un om de afaceri. „La piață, unde facem afaceri, ni se dau amenzi mari pentru fel de fel de lucruri, dar mai mari decât se dau pentru arabi, spre exemplu”. Altul adaugă: „Chinezii sunt întâmpinați cu reticență încă de la aeroport. Ei sunt tratați de sus, dați de o parte sau puși să aștepte foarte mult timp înainte de a li se permite intrarea în România”⁵⁴.

Pe de altă parte, chinezilor nu li se recunoaște permisul de conducere obținut în țara natală, iar cum cei mai mulți dintre ei nu vorbesc românește le e aproape imposibil să obțină unul nou. Dar cea mai mare teamă a chinezilor este legată de prelungirea vizelor de ședere. Cum statutul multora stă sub semnul incertitudinii, ei se tem că viza nu le mai este reînnoită, iar conform legislației au la dispoziție doar 15 zile pentru a părăsi țara. Timpul este adesea mult prea scurt pentru ca majoritatea să poată să își lichideze afacerile sau să-și vândă proprietățile. Toate acestea au dus la înflorirea unor afaceri subterane, în care chinezii care nu au acte, nu cunosc limba română sau vor să plece urgent, beneficiază de intermedierea unor societăți specializate, care le percep comision.

Opinia românilor despre chinezi nu este mereu pozitivă. Deși apreciați pentru hărnicia lor, presa – prin relatările destul de numeroase despre afaceri ilegale sau legături cu mafia – a reușit inducerea în mentalul colectiv a numeroase stereotipuri. Știri despre morți în geamantane sau despre răfuieli între clanuri (abundente la sfârșitul deceniului nouă) au făcut ca etnicii

50 Conform săptămânalului „Capital”, ediția din 10 noiembrie 2005.

51 Interviu cu He Baiyan, consul al Republicii Populare Chineze la București. Specific pentru contactul cu comunitatea chineză din România a fost insistența membrilor acesteia de a avea întâi un dialog cu Ambasada chineză.

52 Interviu cu Mihai Zhang, președintele Uniunii Tinerilor Chinezi din România.

53 Interviu cu He Baiyan, consul al Republicii Populare Chineze la București.

54 Informații obținute din discuții cu oameni de afaceri chinezi, care au dorit să își păstreze anonimatul.

chinezi să fie priviți ca niște intruși. La aceste lucruri s-a adăugat și dificultatea chinezilor de a-și însuși limba română, ceea ce a făcut ca ei să fie priviți ca îndărătnici, prea puțin dornici de a comunica, inclusiv cu autoritățile. Totuși, la nivel individual, atitudinea generală a românilor este una prietenoasă, spun reprezentanții comunității chineze.

Iar aceștia par decizi să se integreze tot mai mult în societatea românească. Dincolo de planurile de construire a unui China Town în București, chinezii au început să se implice activ și în viața majorității românești, mai multe organizații (printre care Uniunea Tinerilor Chinezi sau Federația Generală a Oamenilor de Afaceri din România) donând sume considerabile de bani pentru ajutorarea sinistraților afectați de inundațiile din anul 2005. În plus, Federația organizează în fiecare an donații pentru sprijinirea unei școli speciale din sectorul 2 din București.

• alte grupuri de străini în România •

Firește că în România locuiesc sau au drept de ședere temporară și alte grupuri de cetățeni aparținând unor state africane, sud-americane sau est-europene (îndeosebi din fosta Iugoslavie). Pentru studiul imigrației în România nu prezintă însă interes, datorită numărului lor foarte mic sau absenței unei intenții clare de a rămâne în România.

IX. CETĂȚENII MOLDOVENI

Am avut mai multe ezitări înainte de a decide dacă cetățenii Republicii Moldova trebuie să sau nu considerați ca străini în România. Motivele sunt, bănuim, lesne de înțeles și țin de modul diferit în care este prezentată istoria acestor oameni, ce sunt identificați/se auto-identifică fie ca moldoveni (adică cetățeni aparținând actualului stat independent Republica Moldova, unde trăiesc diferite grupuri etnice printre care și români), fie ca basarabeni (adică români dintr-o provincie istorică, precum oltenii, maramureșenii etc, dar care acum trăiesc într-un alt stat).

Nu este scopul cercetării de față să abordeze delicatul subiect al originii etnice a populației dintre Prut și Nistru și de aceea ne vom limita doar la o analiză a politicilor statului român, după 1990, față de aceștia.

În martie 1991 a fost adoptată legea cetățeniei care, la articolul 4, stipula modul cum poate fi dobândită cetățenia, respectiv prin naștere dintr-un părinte român, în urma adoptării de către un cetățean român, prin repatriere și respectiv naturalizare. În privința repatrierii, articolele 8 și 37 stipulau că „persoanele care au pierdut cetățenia română” precum și descendenții acestora pot redobândi cetățenia română la cerere, chiar dacă au o altă cetățenie și nu își stabilesc domiciliul în România. Două motive principale au stat la baza acestei inițiative a guvernului de la București: unul bazat pe considerente democratice, respectiv de a permite unor foști cetățeni români să redobândească la cerere drepturile pierdute, și celălalt de factură sentimental/naționalistă, mai exact de a se încerca reapropierea de locuitorii din două teritorii care au aparținut României (Bucovina și Basarabia). Un obiectiv potențial, chiar dacă nedeclarat în mod public, era „reunificarea etnicilor români într-o singură comunitate politică, peste frontiere de stat despărțitoare, și ca atare să constituie un pas spre o posibilă viitoare reunificare a României și Moldovei”.⁵⁵

Consecințele legii au fost însă imprevizibile: emigrarea masivă a intelectualilor și susținătorilor cauzei românești, tensiuni diplomatice între București și Chișinău, și asta pentru că Moldova nu a permis pentru multă vreme deținerea dublei cetățenii.

Dar lucrul cel mai important care s-a întâmplat a fost faptul că în primii ani de după 1991, câteva sute de mii de cetățeni din Republica Moldova, de diferite etnii, au primit cetățenia română, acest influx masiv generând probleme de impact asupra realităților socio-politice și electorale în România.⁵⁶

Toate acestea, coroborate cu avansarea negocierilor de aderare a României la Uniunea Europeană – lucru ce presupune printre altele securizarea granițelor și o evidență riguroasă a cetățenilor – au dus la luarea deciziei de stopare temporară a acordării cetățeniei române. Astfel, se adopta Legea nr. 165/2003, de suspendare a aplicării prevederilor articolului 10 din Legea nr. 21/1991 (legea cetățeniei), pe o durată de șase luni. Autoritățile de la București spun că acest proces a fost deblocat și că acum „acordarea cetățeniei române se face într-un ritm normal”. Ele argumentează acest lucru prin faptul că în anul 2004 au fost acordate 295 de

---

55 Constantin Lordachi, „Cetățenie și identitate națională în România”, Altera nr. 24, pag 20.

56 Numărul cetățenilor moldoveni care au redobândit cetățenia română este și în clipa de față nesigur, deoarece autoritățile sunt reticente să furnizeze date credibile. Dacă ar fi să dăm crezare fostului premier moldovean, Mircea Druc, circa 250-300 de mii de moldoveni au redobândit cetățenia română în intervalul 1991-2000 (conform cotidianului Evenimentul Zilei din 28 mai 2000). Autoritățile de la Biroul pentru Cetățenii au fost reticente în a oferi o cifră exactă, alte relatări de presă care au citat această sursă avansând cifra de 300 de mii de persoane.

cetățenii române unor persoane care locuiesc în Republica Moldova sau Bucovina (Ucraina), iar că numărul estimat pentru acest an este cel puțin dublu.⁵⁷

Numai că, în ciuda asigurărilor oficiale, realitatea arată că începând din anul 2002 procedura de redobândire a cetățeniei române de către locuitorii din Moldova și Bucovina a devenit mult mai greoaie și mai costisitoare. Astfel, până la 1 martie 2002 acest proces dura circa 10-12 luni și costa 1000 de dolari. După această dată, numărul actelor necesare și a crescut semnificativ. Prezentăm în continuare pașii pe care trebuie să îi parcurgă orice solicitant, cu costuri estimative, care nu includ transportul din Republica Moldova la București sau cheltuielile de cazare. Acte necesare:

- certificatele de naștere și de căsătorie ale părinților, iar pentru părinții decedați și actele de deces – cca 15 USD
- certificatele de naștere și de căsătorie ale persoanelor care solicită restabilirea cetățeniei române – 7 USD
- certificate eliberat de primăria localității unde s-a născut solicitantul, precum că localitatea respectivă se afla până la 28 iunie 1940 în componența României – 30 USD
- cazier juridic din Republica Moldova – 10 USD
- cazier juridic din România, care se eliberează personal solicitantului (necesită drum la București) – 40 USD
- cerere oficială pentru depunerea actelor la consulatul României la Chișinău – 23 USD

Aceasta este doar etapa inițială. Etapa a doua, acordarea propriu-zisă a cetățeniei rămâne o necunoscută din punct de vedere temporal și financiar. Deși organele abilitate au acceptat să elibereze solicitantului cetățenia română, persoana în cauză, cu copiile actelor enumerate mai sus, trebuie să se prezinte la Direcția Pașapoarte a municipiului București pentru a obține "Certificatul de cetățean roman". La această direcție în fiecare zi stau la coadă mai mult de 200 de persoane, dar dosare se prelucrează în medie doar 4-7 zilnic. Taxa legală aici e de circa 20 euro, dar cine vrea, poate să plătească mită pentru urgentarea procedurii (mita e de minimum 100 euro). Cu noul certificat obținut, împreună cu un nou set de documente enumerate mai sus, solicitantul trebuie să meargă la Primăria Bucureștiului pentru a obține certificatele de naștere și căsătorie românești. Numai taxele sunt de circa 50 USD. În sfârșit, noile certificate împreună cu un alt set de acte se depun la Direcția Pașapoarte pentru perfectarea pașaportului românesc. Toată etapa a doua durează în medie 10-15 luni.⁵⁸

Atitudinea bivalentă a autorităților românești se relevă nu doar în chestiunea acordării cetățeniei, ci și în ce privește modul în care sunt oficial priviți cetățenii moldoveni. Astfel, în subordinea directă a executivului există Departamentul pentru Românii de Pretutindeni, care are drept scop sprijinirea „comunităților de români de peste hotare, păstrarea identității lor etnice, culturale și religioase” și care derulează „programe pentru protejarea limbii române, școlii și bisericii, prin punerea în valoare a patrimoniului cultural românesc de peste hotare, prin stabilirea unor relații continue și eficiente de comunicare cu asociațiile românilor din vecinătatea României, Balcani și diaspora”.⁵⁹

---

57 Răspuns al ministrului Justiției, Monica Macovei, la o interpelare parlamentară a deputatului PRM, Ilie Ilașcu, 26 aprilie 2005. Ilașcu spunea că sunt circa 100 de mii de dosare de acordare a cetățeniei care așteaptă să fie soluționate, dar cifra a fost apreciată drept fantezistă de către Monica Macovei.

58 Rezumat făcut pe marginea unei petiții semnate de mai mulți basarabeni ce acuzau procedura greoaie de redobândire a cetățeniei române, conform agenției Romanian Global News (www.rgnpress.ro/content/view/2087)

59 Din păcate, Departamentul pentru Românii de Pretutindeni (DRP) s-a remarcat mai ales prin planuri care au avut rezultate modeste. Pentru a vedea lipsa unei strategii clare în acest domeniu, merită aruncată o privire pe declarația secretarului de stat Mihai Gheorghiu, la o întâlnire cu studenții basarabeni din România, la 5 aprilie 2005. Acesta afirma: "Guvernul României trebuie să aibă o politică coerentă, să propună obiective strategice și să găsească modalitățile administrative, politice cele mai adecvate scopului păstrării identității culturale, religioase, lingvistice a românilor, în special ale celor din jurul granițelor României. Dar, viața e mult mai complexă decât oricare strategie, iar dialogul, încercările și reușitele organizațiilor civice, capacitatea de a crea sau de a continua acest flux continuu între comunitățile românești și România îi revine, în ultimă instanță, fiecăruia dintre noi. Dacă acest flux e continuu, dacă are coordonate reale, dacă el pătrunde, realmente, în textura societății, lucrurile pot merge mai departe. Nici o inițiativă administrativă, guvernamentală, nu poate trăi în afara acestei colaborări și în afara acestui efort comun și constant".

Pe de altă parte, o altă instituție publică românească, Autoritatea pentru Străini (ApS) îi consideră pe cetățenii Republicii Moldova aflați legal aici drept străini. Astfel, conform statisticilor ApS, la nivelul lunii septembrie 2005 în România se aflau 8.443 de persoane cu drept de ședere temporară (moldovenii cu drept de ședere permanentă nu se regăsesc în statistici) și 6.711 străini din Moldova aflați în scop de studii și formare profesională. Alți 339 de cetățeni moldoveni aveau permis de muncă.⁶⁰

Forme de asociere și de reprezentare identitară

După cum se poate vedea din datele de mai sus, cei mai mulți cetățeni moldoveni aflați legal în România sunt tineri aflați la studii (liceale, universitare și post-universitare). De aceea, în continuare ne-am concentrat atenția preponderent asupra lor.

Majoritatea cetățenilor moldoveni care s-au repatriat și s-au stabilit în România au făcut primul pas cu ajutorul rudelor sau al cunoștințelor, iar ei se regăsesc pe tot teritoriul țării, îndeosebi în marele orașe. Deși datele oficiale lipsesc, se pare că cei mai mulți basarabeni se regăsesc în Moldova românească, numai în Iași fiind circa 6-7 mii de persoane, inclusiv tinerii veniți la studii. Un număr semnificativ de moldoveni/basarabeni sunt și în București, Galați, Constanța, Cluj și Timișoara. Orașele mari sunt desigur preferate pentru faptul că oferă mai multe oportunități de afaceri, iar piața forței de muncă este mai dinamică.

O bună parte dintre cei stabiliți în România au fugit de sărăcie și de regimul comunist sau pentru a începe o viață nouă după terminarea studiilor. În special acești oameni provin din mediul rural sau din regiuni defavorizate (Transnistria, spre exemplu). Procentul celor care au venit aici pentru derularea unor afaceri este foarte mic.

Revenind la tinerii aflați la studii în România, trebuie spus că statul român acordă anual un număr consistent de burse, numai în anul 2005 fiind oferite spre exemplu 884 de burse pentru elevi de liceu, 1000 de burse universitare și 150 de burse postuniversitare. Acestor tineri li se adaugă cei care își plătesc singuri studiile. Eforturile Bucureștiului sunt apreciate de beneficiari, care consideră că numărul de burse este suficient, eventual cele postuniversitare trebuind să fie sporite. În plus, se consideră că se acordă o atenție prea mare studiilor tehnice, domeniu care nu este nici pe departe tot atât de solicitat precum cel al universităților cu profil umanist (unde există uneori 20-25 de candidați pe un loc).

Procentul tinerilor care renunță la studii este mai mare printre liceeni, probabil din cauza dificultăților de adaptare, mai mari la o vârstă fragedă. La studiile universitare sau postuniversitare proporția este mult scăzută, adesea studenții înscriindu-se la o a doua facultate sau specializare numai pentru a mai putea rămâne legal pe teritoriul României.

Tinerii din Republica Moldova au în principiu aceleași statut și drepturi ca orice străin rezident în România. Marea lor nemulțumire este legată însă de faptul că legislația nu le permite să se angajeze fără a obține un permis special pentru muncă. „Acest act este destul de costisitor pentru noi, sunt o mulțime de acte pe care trebuie să le prezinți, formalități inutile peste care puțini dintre noi reușesc să treacă. Spre exemplu, ar trebui să facem dovada că avem un salariu mai mare de 200 euro/lună, sau să prelungim valabilitatea acestuia anual. Puțini dintre noi reușesc să găsească o ofertă de muncă avantajoasă încât să aleagă calea legalității. Cel mai des suntem nevoiți să muncim la negru sau să ne înregistrăm cu acte străine”, spune liderul unei organizații a basarabenilor din România.⁶¹

O altă situație e legată de faptul că și după ce se căsătoresc cu un cetățean român problemele de încadrare în muncă rămân, asta deoarece pe legitimația de ședere provizorie la rubrica „scopul venirii în România” scrie „în vizită la soț/ soție”.

60 Informații oferite de Autoritatea pentru Străini, septembrie 2005.

61 Interviu cu Ghenadie Brega, președintele organizației Hyde Park, București.

62 "Am pierdut ocazia de a pleca în Israel în cadrul firmei la care muncesc acum din cauza faptului că nu am cetățenie română și deci nu pot avea acces la informații de tehnologie conform prevederilor unei legi din Statele Unite...", spune un tânăr absolvent de facultate în România. O altă tânără a ratat o ocazie similară de a continua studii de specialitate în India.

Pe de altă parte, cei care nu au redobândit cetățenia română pot rata schimburi interguvernamentale de studenți sau de specialiști pe diferite meserii chiar dacă din punct de vedere profesional s-ar califica.⁶²

Chiar dacă este adesea indecisă și eterogenă, comunitatea tinerilor basarabeni din România pare hotărâtă să găsească întâi de toate soluții pe cont propriu, asta și pentru că integrarea lor în majoritatea românească este mai facilă datorită identității lingvistice și similitudinilor culturale. Deși există peste 15 organizații studențești⁶³ și multe altele cu caracter cultural sau politic, cetățenii moldoveni din România (fie că au sau nu cetățenie română) sunt întâi de toate interesați de o rezolvare personală a propriului destin intelectual și profesional, acțiunea sau coagularea politică rămânând la nivelul unui discurs emoțional. Impactul lor la nivel economic, social, politic asupra realităților românești încă rămâne o problemă de interes pentru cercetători⁶⁴.

---

63 Iată o listă a principalelor organizații studențești: Liga studenților din Universitatea de Nord - Baia Mare, Liga Studenților Români din Basarabia și Bucovina „Ștefan cel Mare” - Brașov, Asociația Hyde Park, Asociația Studenților la Științe Politice (ASSP) - București, Liga Tinerilor Români de Pretutindeni, Grupul de Atitudine Civică, Grupul de Inițiativă Basarabeană - Cluj-Napoca, Asociația Culturală Basarabia-Bucovina - Cluj, Clubul Studenților Basarabeni și Bucovineni „Ștefan cel Mare și Sfânt” - Galați, Asociația Tinerilor Români din Basarabia și Bucovina (ATRBB) - Iași, Liga Studenților și Elevilor Români din Basarabia și Bucovina - Suceava, Organizația Studenților Basarabeni - Timișoara, Organizația Studenților Români de Pretutindeni – Timișoara.

64 Până atunci, pentru a înțelege frământările și problemele acestei generații de ajutor este numai literatura. Folosim în acest scop câteva rânduri din culegerea de eseuri „Tzara mea”, publicată de Tamara Cărăuț, la Editura ARC, Chișinău, 2000: „Nici o situație a generației mele în modernitate sau postmodernitate, într-un stat românesc sau în celălalt, într-un stat-națiune sau într-o comunitate post-națională nu o salvează de responsabilitate, de efortul individual susținut, de cultivarea acestei dispoziții. Însă oricare ar fi situația, există o experiență a ei proprie, indelebilă: noi am trecut printr-o deterritorializare - slăbirea legăturilor cu o cultură definită spațial. Eventuala reteritorializare nu poate fi o revenire la ceea ce am fost. Va fi un nou mod de a reorganiza înțelesurile, un nou mod de a structura lumea. Pe care nu pot (nici nu vreau) să le evit, să le ignor, să le ratez.” (p. 173).

X. STRĂINII – UN PERICOL REAL?

Cercetările serioase despre percepția majorității românești asupra străinilor lipsesc aproape cu desăvârșire. Citind însă presa, care atunci când abordează subiecte legate de prezența străinilor o face aproape exclusiv la modul negativ sau sondând empiric părerile comune, concluzia este una singură: românii nu au aproape deloc o opinie favorabilă despre străini. Aceasta nu înseamnă neapărat că românii sunt rasiști sau xenofobi, ci mai curând că gradul de necunoaștere este foarte mare.

În raportul „Valori românești, valori europene” efectuat de IRSOP la comanda Delegației Comisiei Europene la București și dat publicității în septembrie 2005, circa 61 la sută dintre respondenți se declară de acord cu afirmația: „arabii, turcii, chinezii sunt necinstiți”. Pe de altă parte, 64 la sută dintre români cred că „sunt prea mulți străini care prosperă în România în timp ce românii o duc prost”.⁶⁵ Procentele se mențin aproximativ aceleași indiferent de vârstă, gradul de educație sau locul de rezidență (urban sau rural) al celor care au participat la sondaj.

Sunt aceste percepții reale, se bazează ele pe fapte clare? Ne este greu să răspundem definitiv la aceste întrebări deoarece statisticile sau cercetările pe acest subiect lipsesc aproape cu desăvârșire. Totuși, conform datelor oferite de Poliția Română⁶⁶, la nivelul anului 2002, 1799 de străini (0,77% din total) au fost surprinși în participarea la comiterea de infracțiuni. Acest procent este sensibil mai mic decât cel al ratei infracționalității în rândul populației autohtone, care e de 1,06%. Pe de altă parte, Interpol raportează⁶⁷ date din care reiese că doar contravențiile sau infracțiunile legate de falsificarea banilor și traficul de droguri au implicat cetățeni străini în procent mai mare de 2%, respectiv 5,10% și 9,20%. Datele accesibile până acum nu ne oferă totuși posibilitatea unei analize asupra defalcării pe cetățenii a contravențiilor și infractorilor străini.

Aceste date trebuie să privească în mod deosebit cu o doză de reținere deoarece se referă la persoanele cercetate și nu la cele condamnate și așa cum arată studiile făcute în alte țări europene, sistemele de impunere a legii, în particular Poliția, manifestă înclinație pentru atitudinea suspicioasă la adresa populației migrante, deschizând astfel mai multe dosare de cercetare implicând cetățeni străini decât este adesea nevoie. Totodată, statisticile arată că populația migrantă este disproporționat reprezentată și în penitenciare, apreciindu-se că acest lucru se datorează adesea rasismului sau, uneori, excesului de zel din partea organelor de ordine ce arestează străini.⁶⁸

O altă problemă sensibilă și a cărei actualitate este acum mai mare decât oricând se referă la posibilele legături dintre cetățeni străini din România și organizații teroriste internaționale. Conform rapoartelor Serviciului Român de Informații (SRI), în țara noastră nu există indicii privind activități teroriste ale unor grupări autohtone și nici organizații străine împotriva vreunui obiectiv român, în țară sau în străinătate. Totuși, așa cum presa a scris de mai multe ori, citând inclusiv surse oficiale, există cazuri ale unor cetățeni străini implicați în organizații teroriste internaționale. Astfel, pentru a cita doar un caz foarte recent, în ultimii ani au fost

---

65 Cercetare disponibilă pe internet la adresa <http://www.infoeuropa.ro/jsp/page.jsp?cid=2895&lid=1#10>

66 Date disponibile la adresa http://www.politiaromana.ro/statistici_2000_2002.htm, 30.10.2005.

67 Conform raportului International Crime Statistics, <http://www.interpol.int>, 2001.

68 Conform Andi Păcurar, „Noile minorități în România” revista Geopolitica, nr.1/2004, pag. 68.

expulzați din România 19 cetățeni aparținând unor state arabe bănuți de legături cu organizația Hamas.⁶⁹

Deși nu sunt obiective teroriste directe în țara noastră, România e folosită de o serie de organizații criminale pentru a spăla bani care, ulterior, pot ajunge să finanțeze activități teroriste din afara granițelor. Conform rapoartelor SRI, principala organizație care a pus astfel de probleme este Partidul Muncitorilor din Kurdistan. Această formațiune strânge fonduri pentru expatrierea lor, utilizând metode care includ atât participarea benevolă, cât și contrabanda, evaziunea fiscală, spălarea de bani, perceperea de taxe de protecție de la etnici kurzi sau turci⁷⁰. PKK a mai organizat și activități de transport ilegal a etnicilor kurzi în Occident, trafic ilegal de valută sau de droguri, numai că aceste activități au scăzut semnificativ în intensitate în ultimii ani.

În ceea ce privește traficul de droguri, România devine tot mai mult o piață de desfacere și nu doar o zonă de tranzit, fapt care riscă să transforme traficul dintr-o amenințare la adresa statului și a ordinii publice în una la adresa societății. Alte acte criminale se referă la spălarea de bani, cuprinderea României în rețele internaționale de trafic ilicit de ființe umane, armament, substanțe toxice, radioactive sau a bancnotelor false.

La toate aceste activități infracționale participă adesea cetățeni străini, fie că aceștia locuiesc în România, fie că se află în tranzit. Cel puțin așa reiese din comunicatele oficiale ale instituțiilor publice responsabile cu apărarea ordinii, care ulterior sunt preluate de mass media și induse în percepția publică.

Numai că aspectele legate de criminalitatea străinilor sunt foarte ușor de interpretat greșit. Deși este evident că în România o serie de străini desfășoară activități ilicite sau criminale care pun în pericol siguranța națională și securitatea publică, tot atât de evident este și faptul că cei mai mulți dintre străini (conform datelor oficiale, peste 90%) au venit în România fie pentru a găsi un refugiu ca urmare a situației politice grave din țara natală, fie pur și simplu în căutarea unui trai mai bun. De aceea credem că generalizarea unei imagini negative la adresa tuturor străinilor nu are nici un fel de fundament și este și periculoasă.

---

69 Jurnalul Național, "Lista Hamas", 31 octombrie 2005, pag. 3. Pe de altă parte, aceeași publicație citează Serviciul Român de Informații care ar spune că unii membri ai Hamas acționează sub acoperirea Ligii Islamice și Culturale, organizație legală, cu reprezentare în cele mai importante centre universitare. „Sub acoperirea adunărilor religioase, liderii nucleelor organizației desfășoară o intensă propagandă fundamentalist-islamică și de atragere de noi membri, prin realizarea cunoașterii reciproce a credincioșilor musulmani din centrele universitare”, se afirmă într-un document al SRI. Principalul serviciu secret este de părere că activitatea membrilor și simpatizanților Hamas rezidenți în România reprezintă un factor de risc major la adresa siguranței naționale.

70 Vezi în acest sens rapoartele SRI pe anii 1998, 1999 și ulterioare.

XI. IMIGRAȚIA ILEGALĂ ÎN ROMÂNIA

În contextul internațional actual, România - țară sud-est europeană situată la confluența drumurilor care leagă estul de vestul continentului, dar și sudul asiatic de nordul și vestul european - este inclusă pe ruta balcanică a migrației ilegale.

Această poziționare geografică, precum și faptul că România se învecinează cu state membre ale Uniunii Europene și are perspective imediate de aderare la această structură și la Spațiul Schengen cel mai probabil din anul 2007, constituie motive serioase de îngrijorare. Specialiștii estimează că există o mare probabilitate ca România să ajungă din țară de tranzit în țară de destinație pentru migranții economici din estul continentului și sudul Asiei. În plus, migrația ilegală riscă să afecteze toate domeniile vitale ale societății, inclusiv siguranța statului și a cetățenilor săi.

Fenomenul migrației ilegale a cunoscut o evoluție sinuoasă, în funcție de o mulțime de factori, îndeosebi politici sau economici. Astfel, în anii '90 numărul străinilor care au încercat să intre ilegal în România a crescut constant, până când țara noastră a început să aplice primele măsuri de contracarare a fenomenului. Pe atunci, măsurile de contracarare a fenomenului erau în mare parte ineficiente. Ulterior, de pe la sfârșitul anilor nouăzeci, îndeosebi la îndemnul și cu sprijinul Uniunii Europene, România a reușit securizarea granițelor proprii, a adoptat legislație specifică, în acord cu standardele europene, a reorganizat instituția poliției de frontieră și a încercat să asigure logistica minimă necesară.

Astfel, după ce în perioada 1994-1997 numărul străinilor s-a menținut relativ același, a crescut ulterior în 1999 la circa 1900 de persoane. Pe de altă parte, numărul persoanelor găsite ilegal pe teritoriul României era de circa 36.000 în anul 1997, dublu față de 1993, scăzând însă la 7300 de persoane în anul 1999 (dintre care 1170 au fost expulzate).⁷¹

Conform Autorității pentru Străini, în primele nouă luni ale acestui an, ApS a dispus îndepărtarea de pe teritoriul României a 4.163 de străini, dintre care 3.696 prin dispoziții de părăsire a teritoriului (acte solicitate chiar de străini, în unele cazuri) și 467 prin returnare forțată.

De la începutul anilor 2000, traficul străinilor în și dinspre România crește constant, implicit și numărul persoanelor aflate în situații ilegale.

Astfel, conform datelor oficiale, numărul străinilor cărora nu li s-a permis intrarea în România în anul 2004 a fost de 67.068 (dintre aceștia, 30.246 nu aveau mijloace de întreținere, 16.786 au avut probleme vamale, 1.025 au refuzat plata unor taxe legale, 6.985 au avut nereguli în documentele de călătorie, 384 de infractori au fost descoperiți în zona de responsabilitate, 11.020 persoane respinse din alte motive legale etc).⁷²

Pe categorii de cetățenie, cel mai puternic reprezentate sunt:

Țara origine	Nr. persoane
Serbia	19.824
Republica Moldova	17.404
Ucraina	6.755
Bulgaria	2.280
Turcia	1.253

71 Conform Raportului „Politica imigrației în România în context european”, editat de Consiliul Economic și Social, disponibil la http://www.ces.ro/romana/politica_imigratiei.html.

72 Informații de la Inspectoratul General al Poliției de Frontieră. Vezi și www.politiadefrontiera.ro.

Federația Rusă	534
Macedonia	122
Siria	81
Bosnia Herțegovina	72
China	56
Egipt	56
Lituania	38
Croația	29
Iran	21
Nigeria	21
Pakistan	18
Liban	12

Situația nu s-a modificat deloc în ultima vreme, dimpotrivă. Astfel, numărul cetățenilor străini depistați încercând să treacă ilegal granița în primele opt luni ale anului 2005, a crescut cu aproximativ 68 la sută, față de aceeași perioadă din 2004. Ca urmare, nu s-a permis intrarea în țară, din diferite motive legale, a peste 32.000 de străini, o parte dintre aceștia fiind considerați viitori migranți, ce incluseră România în ruta lor de tranzit către Occident.⁷³

Situația acestor persoane era următoarea:

- 2.132 nu aveau mijloace legale de întreținere;
- 16.464 au avut probleme vamale;
- 515 au refuzat plata unor taxe legale;
- 3.650 au avut nereguli în documentele de călătorie;
- 67 de infractori au fost descoperiți în zona de responsabilitate;
- 54 de persoane au avut pașapoarte / vize false sau falsificate;
- 124 falsuri în înscrisuri oficiale;
- 9.440 persoane respinse din alte motive legale.

În aceeași perioadă, nu a fost permisă ieșirea din țară unui număr de 4.118 cetățeni străini din diverse motive legale: 95 au avut pașapoarte/vize false ori falsificate, 491 cu nereguli în documentele de călătorie, 1.404 au încălcat regulamentul vamal, 146 de falsuri în înscrisuri oficiale, 50 de persoane ascunse în mijloace de transport, 8 infractori descoperiți în zona de responsabilitate, 1.924 din alte motive legale, inclusiv persoane suspecte de săvârșirea unor fapte ilegale în spațiul Schengen.

La frontiera verde au fost depistați 482 de cetățeni străini, dintre care 94 au încercat să intre ilegal în România și alți 388 au încercat să iasă prin trecerea frauduloasă a frontierei.

Au mai fost totodată descoperite 72 de călăuze și transportatori (55 de cetățeni români și 17 străini), față de 51 descoperite în aceeași perioadă a anului trecut, cu sprijinul cărora, diverse persoane încercau să treacă ilegal frontiera de stat a României. În plus, au fost depistate 29 de filiere de migrație ilegală, cu 158 de persoane implicate.

• rutele imigrației ilegale •

Analizele efectuate de specialiști arată că în România există șase regiuni principale cu un potențial migraționist ridicat⁷⁴:

1. Partea estică, la granița cu Republica Moldova. Frontiera e trecută ilegal îndeosebi de către cetățeni africani și asiatici (mai ales din Somalia, India, Irak, Pakistan, Siera Leone, Sudan, Afganistan etc). Aceștia folosesc ca ghizi cetățeni ruși, ucraineni și moldoveni, iar odată

⁷³ Informații furnizate de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră. Totuși, situația e mai bună decât în anul 2003 când s-a refuzat intrarea în România unui număr de 80.332 de persoane. Pe de altă parte, unui număr de 4038 de persoane li s-a refuzat ieșirea, deoarece aveau documente falsificate. În 2003, numărul de cetățeni străini care au încercat să treacă fâșia verde de graniță a scăzut de la 2469 la 790.

⁷⁴ Conform Aurel Neagu, „Migrația ilegală la frontierele României. Măsuri întreprinse de către Poliția de Frontieră Română pentru contracararea acestui fenomen”, lucrare prezentată la simpozionul internațional „Migrationsfragen und Minderheitenrechte im Europa”, 29-30 martie 2004, Goethe Institut, București.

- ajunși în România solicită azil politic. După anul 2000, odată cu înăsprirea controalelor la frontieră, intrarea ilegală pe această rută a scăzut semnificativ.
2. Regiunea vestică, la granița cu Ungaria. Migranții ilegali, îndeosebi africani sau asiatici, foloseau ruta pentru a încerca să ajungă și să se stabilească în Europa de Vest. Comparativ cu perioada de până în anul 2000, migrația ilegală pe această rută a scăzut cu aproximativ 45%.
  3. Regiunea sudică, la granița cu Bulgaria. Mai ales cetățeni irakieni, afgani, pakistanezi sau etnici kurzi intră în România folosind această cale. După anul 2000 s-a înregistrat o creștere a numărului celor care au intenționat și reușit să treacă granița.
  4. Regiunea de nord, la frontiera cu Ucraina. Ruta este folosită mai mult de cetățeni africani și asiatici.
  5. Regiunea sud-vestică, la granița cu Serbia – aria de tranzit utilizată în principal pentru traficul de ființe umane, mai ales de tineri din blocul fost sovietic dar și din România.
  6. Aria aeroporturilor unde are loc traficul internațional. Cel mai adesea, aici cetățeni din Turcia (etnici kurzi), din China, Iran și Irak folosesc vize și pașapoarte Schengen falsificate.

Din analiza fenomenului migraționist la nivelul primelor opt luni ale anului 2005 rezultă că sunt folosite în continuare – însă e drept că la un nivel mai redus – rutele: Afganistan-Iran-Irak-Turcia-Bulgaria-România sau Afganistan-Iran-Irak-Turcia-Bulgaria-Serbia-Croația, rămânând active – tot la un nivel mai redus - și rutele estice.⁷⁵

Este mai folosită modalitatea mascată de migrație ilegală. Astfel, cetățeni turci, după intrarea legală în România în baza pașapoartelor naționale, folosesc pașapoarte emise de autorități din Grecia, Suedia și Bulgaria ori permise de ședere italiene, pe care le falsifică încercând să iasă ilegal din țară pe frontiera de vest.

În același timp, cetățeni moldoveni, după intrarea legală în România, încearcă prin intermediari cetățeni români să iasă ilegal din țară folosind pașapoarte românești, belgiene, lituaniene, poloneze, slovace sau bulgărești falsificate prin înlocuirea fotografiei sau permise de ședere în Italia, Germania, Grecia sau Spania falsificate (obținute în țara de origine). De asemenea, au fost înregistrate cazuri în care cetățeni moldoveni se prezintă în punctele de trecere a frontierei aeroportuare cu intenția de a călători într-o țară pentru care nu au nevoie de viză (Tunisia spre exemplu) cu tranzit Germania, fiind descoperite asupra lor cărți de rezidență grecești falsificate.

Metode mascate au fost folosite și de cetățeni singaporezi care încercau intrarea în România prin folosirea de pașapoarte japoneze sau naționale care nu le aparțineau. Un alt exemplu: cetățeni sârbi ce au încercat să intre în România folosindu-se de pașapoarte slovene falsificate.

Pentru ieșirea ilegală din România, în special a unor cetățeni moldoveni sau turci, s-a conturat un nou fenomen la frontiera verde și anume: grupuri de oameni au fost depistate în tentativa de ieșire ilegală la frontiera cu Ungaria sau Serbia. Acestea au fost descoperite ascunse în TIR-uri sau în trenuri cu intenția de a ajunge ilegal în țări din spațiul Schengen.

Solicitanți de azil din România sunt depistați în continuare în tentative de trecere ilegală a frontierei, cel mai adesea la granița cu Serbia sau Ungaria. Cei mai mulți dintre aceștia provin din Somalia, Bangladesh, Nigeria, Liberia și India.

Principalele state de unde provin persoanele care au acționat ilegal la nivelul frontierelor române (atât pe intrare, cât și pe ieșire) sunt India, Irak, Pakistan, Turcia, Georgia, Republica Moldova, Liberia, Nigeria.

În anul 2004, autoritățile au reușit depistarea a 32 de filiere de migrație ilegală, cu 166 de persoane implicate.

O componentă semnificativă a migrației ilegale este traficul de ființe umane, care implică pe lângă femei sau copii din România și numeroși cetățeni străini, majoritatea din Republica Moldova sau state ale fostei Uniuni Sovietice. Chiar dacă în urma controalelor mai severe la frontieră și eliminării vizelor Schengen pentru români acest fenomen cunoaște o amploare mai mică, el încă există. Astfel, în anul 2003 au fost identificate 26 de rețele de traficanți, prin care

77 de persoane traficaseră peste 600 de femei pentru prostituție, iar alte 480 de persoane, hoți de buzunare⁷⁶. Un an mai târziu, în 2004, au fost depistate 28 de filiere de trafic de carne vie cu 107 traficanți (100 români și 7 străini), 210 femei traficate pentru prostituție și 1.676 de persoane traficate pentru cerșetorie.⁷⁷

• politici publice •

„Migrația ilegală a străinilor către România perturbă piața muncii, alimentează economia subterană și dezvoltă rețele de crimă organizată”, se arăta la jumătatea anului trecut într-un comunicat al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră (IGPF). „Migrația ilegală a cetățenilor străini către România reprezintă o sursă de pericole pentru siguranța statului român, prin efectele perturbatoare asupra principalelor domenii ale societății românești: domeniul demografic, piața locurilor de muncă, întărirea economiei subterane, proliferarea criminalității și chiar infiltrarea unor persoane care se ocupă cu acțiuni extremist-teroriste ori racolarea migranților (din cauza situației financiare critice) în activități de acest gen”, se arăta relativ recent într-un comunicat de presă emis de Biroul de presă al IGPF.⁷⁸

Din această perspectivă și implicit pentru a combate imigrația ilegală, România a adoptat o serie de acțiuni ce își propun întâi de toate întărirea controlului la granițe, dar și adoptarea unor măsuri legislative și efective de combatere a imigrației ilegale. Acest din urmă aspect se referă la politicile de returnare a străinilor sau de repatriere voluntară asistată ca și la facilitarea întoarcerii străinilor în țara de origine sau de domiciliu prin încheierea de acorduri de readmisie cu alte state, îndeosebi cu cele cu potențial migrator ridicat.

Returnarea cetățenilor străini de pe teritoriul României are un caracter administrativ, când se urmărește punerea acestora în imposibilitatea de a comite sau repeta o infracțiune ori o contravenție sau caracter penal când este parte a unei sancțiuni în justiție.

Legea permite totodată îndepărtarea unui cetățean străin de pe teritoriul României și când acesta devine indezirabil sau pune în pericol siguranța națională. Criteriile precise sau procedura în aceste cazuri nu sunt însă foarte clare și nu au fost făcute publice. De aceea, pentru mulți străini din România, în particular pentru cei care provin din țări „cu potențial ridicat de imigrație” expulzarea este un element cu puternice conotații negative în procesul de integrare. Adesea expulzările au fost văzute de străini și comunitățile lor ca arbitrar sau chiar politizate.

Conform legislației existente, determinarea străinilor cu ședere ilegală, precum și a celor ale căror cereri de azil au fost respinse, să părăsească teritoriul României, se face prin măsuri stimulative sau restrictive, după caz. Aplicarea procedurilor legale de returnare se face, de asemenea, cu respectarea opiniei și specificului propriu al străinilor în materie religioasă, filozofică și culturală, precum și a dreptului de acces la justiție în condiții de siguranță și demnitate personală.

În perspectiva aderării la Uniunea Europeană, România și-a propus dezvoltarea capacității de returnare a solicitanților de azil care au fost respinși în urma unei proceduri complete, inclusiv a celor preluați potrivit principiului de țară terță sigură sau în cadrul mecanismului Dublin.

Astfel, la nivelul Centrului de Calcul al Autorității pentru Străini (ApS) a fost conceput, elaborat și implementat un sistem informatic la nivel național menit a gestiona evidențele referitoare la admisie și șederea străinilor, precum și evidența operativă referitoare la străini depistați cu ședere ilegală, urmăriți penal, străini îndepărtați de pe teritoriul României, consemne instituite la frontieră etc. Acest sistem face parte din Sistemul Integrat pentru Migrație Azil și Vize care mai conține Sistemul Visa on-line și Sistemul Informatic al Oficiului Național pentru Refugiați.

De asemenea, Sistemul Informatic de Management al Străinilor (SIMS) - inclusiv pentru emiterea noilor documente de identitate și călătorie pentru străini - este operațional în 39 de

76 Conform Aurel Neagu, „Migrația ilegală la frontierele României. Măsuri întreprinse de către Poliția de Frontieră Română pentru contracararea acestui fenomen”.

77 Informații furnizate de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră.

78 Comunicat de presă al Inspectoratului General al Poliției de Frontieră, iunie 2004.

birouri județene pentru străini. La cele două servicii pentru străini din București și la Centrul de cazare Otopeni, pentru județele Sibiu și Maramureș, instalarea SIMS este în curs, iar pentru Centrul de cazare Arad Autoritatea pentru Străini face demersuri pentru obținerea sprijinului IJP Arad în vederea realizării unei conexiuni printr-un circuit de date al Romtelecom.

Mai mult, capacitatea structurilor centrale și teritoriale ale Autorității pentru Străini pentru a depista documentele false sau falsificate a crescut o dată cu livrarea și instalarea a zece comparatoare video-spectrale, la nivelul structurii centrale a Autorității pentru Străini, la cele două servicii teritoriale ale municipiului București, precum și la birourile pentru străini ale județelor Constanța, Bihor, Cluj, Dolj, Iași, Timiș și Prahova. Totodată, personalul Autorității pentru Străini a beneficiat de instructajul necesar utilizării comparatoarelor video-spectrale.

Politica în domeniu impune însă ca autoritățile române competente să ia în considerare, încă din primele etape ale procedurii de azil, consilierea privind posibilitatea unei eventuale întoarceri în țările de origine sau de domiciliu, prin oferirea de informații despre procedurile relevante și despre drepturile și obligațiile solicitanților în timpul acestei proceduri.⁷⁹

XII. CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Există două surse importante ale diversității: minoritățile istorice sau naționale și imigranții⁸⁰. Problemele legate de diversitate în Europa Centrală și de Est s-au concentrat până acum pe aspecte legate de acomodarea minorităților istorice, în special după căderea comunismului. Astfel, avem în Europa Centrală și de Est 4 țări cu o populație de minorități naționale sub 10%; 7 țări care au între 10-20%, 2 țări care au între 20-30%, 5 țări care au peste 30% procent din populație minorități naționale. România se încadrează în cea de-a doua categorie, cu un procent relevant de minorități istorice, reprezentând puțin peste 10%. Imigrația, datorită procentajului ei relativ scăzut, este în această parte de Europă un subiect destul de puțin discutat, mai degrabă emigrația sau imigrația pe care aceste țări o produc este o temă prezentă în discursul public și în studiile preocupate de problema migrației.

Pe măsură ce instrumentele de acomodare a minorităților naționale aplicate în țările din regiune se diversifică, atenția de care acest subiect se bucură va lăsa locul altor provocări care țin de evoluția zonei. Extinderea Uniunii Europene înspre granița estică a continentului european aduce inevitabil unele probleme cu care vechile țări membre se confruntă la rândul lor. Imigrația în Europa de Vest reprezintă de câteva decenii un subiect de interes public, bucurându-se de mult mai multă notorietate decât aspecte ce țin de situația minorităților istorice în aceeași zonă, în special din perspectiva problemelor de acomodare, reflectate de succesul electoral al unor mișcări care susțin excluderea imigranților și repatrierea acestora, sau de mobilizările imigranților în cazuri de protest față de politicile țării gazdă.

Prezența relativ mică a imigrației în Europa post-comunistă nu este însă un motiv pentru neglijarea acesteia. Așa cum Europa de Vest reprezintă o sursă bogată de bune practici în ceea ce privește gestionarea situației minorităților istorice, în aceeași măsură ne arată că subiectul imigrației trebuie pus pe agenda publică de timpuriu, înainte ca el să se transforme într-o problemă.

Diferențierea între cele două surse ale diversității nu este însă doar de utilitate științifică, ci se bazează și pe o diferențiere la nivelul intereselor grupurilor și la nivelul politicilor publice. Astfel, comunitățile istorice, care au fost încorporate într-un stat împotriva voinței lor, ca urmare a cuceririlor, a schimbărilor granițelor sau colonizărilor se caracterizează printr-o mai mare segregare în interiorul națiunilor politice, urmărind dobândirea diferitelor forme de autonomie și autogovernare, considerând că doar în această modalitate pot asigura păstrarea culturii și a tradițiilor specifice. Imigranții în schimb doresc în primul rând să devină cetățenii sau rezidenții țării de destinație, să își însușească cât mai repede limba și să se integreze în instituțiile și în cultura dominantă.⁸¹

În ceea ce privește România, în perioada de după '89 s-au dezvoltat o serie de instrumente de acomodare a minorităților naționale, dar s-a acordat foarte puțină atenție acomodării diversității rezultate prin imigrare. Asta și pentru că fenomenul este încă redus ca dimensiuni, dar și din lipsa unei presiuni din interior, dinspre comunitățile de imigranți și a unei atenții din exterior (forurile europene, internaționale) care este canalizată exclusiv înspre minoritățile istorice, cu precădere înspre maghiari și romi, comunitățile cele mai numeroase.

Separarea între cele două tipuri de comunități la nivel de legislație se conturează tot mai pregnant. Astfel, proiectele legislative care urmăresc recunoașterea și instituționalizarea statutului minorităților se adresează exclusiv minorităților istorice, definind și recunoscând ca

---

80 Will Kymlicka. „Relațiile etnice și teoria politică occidentală” în Altera vol. V, nr. 10, 1999.

81 Idem.

minorități naționale comunitățile istorice care trăiesc pe teritoriul României din momentul constituirii statului modern⁸². Contribuția istorică la cultura dezvoltată în acest spațiu geografic este principiul justificativ de recompensare a comunităților tradiționale cu o serie de beneficii. Chiar dacă o parte din comunitățile imigrante sunt deja mai numeroase decât unele dintre minoritățile istorice și există un curent demografic crescător în rândul acestora, imigrația nu este deocamdată nici măcar subiect de dezbatere publică, și cu atât mai puțin o preocupare legislativă. În mod clar această prevedere limitează pe de o parte accesul la fonduri destinate comunităților istorice pentru păstrarea identității culturale specifice, pe de altă parte implicit limitează posibilitatea de recunoaștere a necesității acestor persoane de a-și păstra specificul etnocultural. asta fiindcă chiar dacă imigranții își doresc o cât mai rapidă integrare în țara gazdă, experiența țărilor vest europene ne arată că nu doresc acest lucru cu prețul renunțării la propria identitate etnică.

Un caz mai interesant în aceste condiții este cel al imigranților care regăsesc deja pe teritoriul României comunități istorice stabilite și recunoscute (turcii, italienii) și care în condițiile legii pot să beneficieze de educație în limba maternă, de fonduri pentru prezervarea identității culturale, de reprezentare în Parlament, și de toate celelalte prevederi legale. În aceste situații nu există nici un mecanism de diferențiere între comunitatea istorică și comunitatea nouă.

România se încadrează în curentul general de uniformizare a politicilor imigraționiste la nivel european. Astfel, cetățenia se acordă în general în baza principiului teritorial (*jus solis*) ceea ce reduce în mod clar problema statutului celei de-a doua generații de imigranți, care apare în multe state europene. De asemenea așa cum prevede legea cetățeniei acest principiu se combină cu cel al legăturii etnoculturale cu România (dobândirea cetățeniei pentru cei care au un părinte care a avut cetățenia română sau redobândirea cetățeniei pentru românii din teritoriile pierdute în al doilea război mondial), la fel ca în multe state europene. Această tentativă de comparație cu politicile din statele europene se oprește însă aici, nu atât din lipsa unei categorii în care să intre România, cât din lipsa instrumentelor legislative autohtone care să permită comparația.

Dincolo de limitele legale, de lipsa de coerență și concordanță între prevederile legale, nu există o preocupare reală pentru integrarea imigranților prin politici publice adecvate, în special în cazul categoriilor rezultate din imigrația forțată. Acest raport și-a propus să pună sub lupă câteva din problemele pe care le au de înfruntat cei care pentru o perioadă determinată sau nedeterminată doresc să se stabilească pe teritoriul României. Această radiografie ne arată pe de o parte lipsa de interes din partea statului român în atragerea de imigranți și în beneficiile pe care imigrația le creează, pe de altă parte sugerează contradicția între proiectele asumate din perspectiva aderării la Uniunea Europeană și necesitatea de a proteja românii din afara granițelor.

Societatea românească este într-un proces de continuă transformare, îndeosebi socială și economică. Participarea imigrației la acest proces este însă limitată, cu un impact redus. Întâi de toate, impactul demografic este neglijabil, străinii reprezentând nici 0,2 la sută din totalul populației României. Cultural, impactul este de asemenea redus, deoarece străinii care vin în țara noastră sunt în majoritate imigranți economici, cu un nivel mediu de educație, din culturi asiatice și de religii non-creștine, iar integrarea lor se face într-un mediu foarte diferit de cel din care provin.

Cel mai vizibil impact al imigrației este cel economic, aici România beneficiind atât de aportul în muncă adus de străini, cât și de o parte din câștigurile rezultate în urma activităților economice (din impozite) sau a taxelor plătite pentru diverse servicii (vize, reînnoirea permiselor de muncă etc).

Un caz cu totul aparte este reprezentat de cetățenii din Republica Moldova, care sunt de aceeași origine etnică și culturală cu majoritatea românească, dar care sunt tratați ca străini atunci când nu au cetățenie română. Chiar dacă nu au probleme speciale de integrare, basarabeni cu cetățenie românească constituie totuși un grup etnic cu profil specific și experiență proprie. Statul român va trebui să definească o politică mai clară și să renunțe la piedici inutile în ce privește acordarea cetățeniei românești cetățenilor moldoveni și românilor basarabeni. Pe de altă parte, politica de până acum de sprijinire educațională va trebui completată de un acces mai simplu pe piața muncii.

Deși teoretic legea asigură protecție tuturor, străinii întâmpină mai multe dificultăți reale în a beneficia de acest lucru. Pentru ca imigrația să ofere României mai multe beneficii este nevoie de integrarea reală a imigranților. Pentru aceasta este importantă atragerea liderilor de opinie sau a celor religioși în dezbaterile și soluționarea chestiunilor ce îi privesc în mod direct pe străini. Acest lucru se va remedia probabil după aderarea României la Uniunea Europeană, ceea ce va impune – printre altele - și participarea străinilor la viața politică.

Excluderea socială a străinilor din România este un fapt ce poate fi probat punctual, dar care nu a atins cote alarmante, asta în primul rând datorită numărului mic de străini, ceea ce implică și probleme reduse ca amploare sau intensitate. Totuși, dacă discursul public la adresa străinilor se radicalizează, excluderea socială a străinilor nu va rămâne fără efecte sociale vizibile. Exemplele din alte țări europene (iar cel din Franța este cel mai recent) o demonstrează cu prisosință.

Mass media ignoră cel mai adesea perspectiva mai largă asupra unor fenomene, implicit cel al prezenței imigranților în România, accentuând aproape exclusiv numai imaginea negativă a străinilor, așa cum aceasta se poate vedea din profilul unuia sau altuia dintre infractorii existenți. O astfel de culpabilizare colectivă a străinilor pentru actele criminale ale unor persoane nu este deloc productivă.

Ar avea România de câștigat din schimbarea substanțială a politicii sale privind imigrația, în sensul promovării unor măsuri care să încurajeze stabilirea de cetățeni străini pe teritoriul său? Experiența altor țări europene aflate la un moment dat în situația României – scădere demografică continuă, îmbătrânirea populației, nevoia menținerii unui ritm accentuat de creștere economică – arată că imigrația poate reprezenta o soluție la îndemână. Pentru aceasta este nevoie de o „îndulcire” a reglementărilor privind imigrația ca și de instituirea unei amnistii privind imigranții ilegali. Numai că perspectiva unor realități economice românești mult îmbunătățite de cele actuale și care să reprezinte un stimul pozitiv pentru imigrare (implicit, unul negativ pentru emigrare), nu se întrezărește, cel puțin pe termen mediu. Dimpotrivă, pare mai plauzibilă ipoteza unei creșteri a dimensiunii emigrației, mai ales în contextul integrării României în Uniunea Europeană și al liberei circulații a forței de muncă.

• recomandări privind îmbunătățirea situației solicitanților de azil și refugiaților din România •

Îmbunătățirea practicilor de protecție a refugiaților. România a reușit să rezolve în mare chestiunea reglementării procedurii de azil și a drepturilor de care se bucură solicitanții de azil, refugiații și persoanele care au primit protecție umanitară condiționată. Trebuie să dezvoltate în continuare forme specializate de asistență din partea autorităților pentru integrarea în societate a străinilor care au primit protecție în România. Aceasta înseamnă derularea concretă a unor programe de pregătire profesională și sprijin concret pentru găsirea unui loc de muncă, a unei locuințe etc, dar și cursuri de pregătire a funcționarilor publici privind comunicarea interculturală.

Găsirea unor modalități eficiente de echivalare a calificărilor refugiaților. Mulți dintre aceștia nu au documente doveditoare ale abilităților profesionale și de aceea sunt constrânși adesea să presteze doar munci necalificate. Oficiul Național pentru Refugiați a propus instituirea unui test practic care să constituie o garanție profesională, dar inițiativa a fost respinsă de către Ministerul Educației.

Scurtarea timpului necesar obținerii cetățeniei. Refugiații ar trebui în mod normal să aibă alt statut decât restul străinilor în ceea ce privește dreptul de a obține cetățenia română și asta datorită situației lor speciale. În acest moment refugiații trebuie să aștepte tot opt ani (sau cinci în cazul căsătoriei cu un cetățean român). Autoritățile competente au încercat să promoveze și această inițiativă, fără succes însă până în momentul de față. Statisticile arată că în ultimii 15 ani, numai circa 20 de refugiați au reușit să obțină cetățenia română.

Prevederile articolului 34 din Convenția de la Geneva privind statutul refugiaților spun că „statele contractante vor facilita, pe cât posibil, asimilarea și naturalizarea refugiaților. Ele se

vor strădui, în special, să accelereze procedura de naturalizare și de reducere, pe cât posibil, a taxelor și costurilor acestei proceduri". În România încă există mai multe dificultăți din această perspectivă.

Trebuie elaborate procedurile de stabilire a domiciliului în România pentru persoanele cu protecție umanitară condiționată (această problemă va fi totuși foarte probabil remediată prin noua Lege a azilului, care va intra în vigoare în 2006. Pe de altă parte trebuie stabilită o metodologie de examinare a solicitanților și garantarea practică a posibilității asistării de un avocat sau mandatar în timpul interviului cu Comisia pentru cetățenie.

Informarea și sensibilizarea populației față de problemele reale ale refugiaților. Chiar dacă în ultimii ani au fost declanșate mai multe campanii publice de informare a cetățenilor români despre situația refugiaților și a solicitanților de azil, problemele acestora continuă să rămână o necunoscută pentru majoritatea publicului. De asemenea, mulți români au o atitudine de reținere sau chiar respingere față de străini, acest lucru fiind cauzat întâi de toate de necunoaștere.